

Albertslundforsøget

En effektevaluering af Københavns Vestegns Politis forebyggende afdelings undervisning i sociale overdrivelser

”Jeg er sej...når jeg siger nej”

Af Mikkel Nielsen

Dipl.Krim.

Indholdsfortegnelse

Abstract.....	side 3
Indledning og problemformulering.....	side 4
Agentpåvirkning og sociale overdrivelser.....	side 5
Metodeovervejelser.....	side 7
Dataindsamlingen.....	side 8
Jeg er sej når jeg siger nej.....	side 11
Undervisningens opbygning og gennemførelse.....	side 13
Analyse af resultaterne.....	side 14
1.dataindsamling.....	side 14
2.dataindsamling.....	side 18
Undervisningens påvirkning i forhold til køn.....	side 28
Undervisningens påvirkning i forhold til selvopfattet popularitet.....	side 31
Undervisningens påvirkning i forhold til samtaler med forældre.....	side 36
Konklusion og perspektivering.....	side 38
Litteraturliste.....	side 42
Bilag 1-5.....	side 43

Abstract

This study will show that it is possible to work on young people's social exaggeration, and use it as a suitable alternative to the traditional criminal preventive training like information aimed at the individual. It has been investigated whether social exaggeration prevails with young people in relation to smoking, drinking and smoking hash. Furthermore, it has been investigated if it is possible to reduce the social exaggeration of the pupils by working on their understanding of smoking among their peers, in the local environment, as well as in Copenhagen.

The research is a controlled study with experimental and control groups. The groups came from 5th grade classes in Albertslund. In order to measure the effect of the experiment, two sets of questionnaires have been used.

The result of the research shows that considerable social exaggeration exists regarding smoking, use of alcohol and smoking hash between young people of the same age.

The research also indicates that the effect of the intervention is similar and positive on both boys and girls.

Furthermore there are distinct changes in terms of self-pronounced popularity. The intervention seems to have marginally different effect on the pupils in the three groups.

There is however no effect of the intervention, when you take in consideration, how often the pupils talk to their parents. The effect is equal positive both for those who talk often with their parents, as well for those who seldom talk with their parents.

This supports the thesis, that it is in the interaction among ones friends, that the pupils assessment of other pupils behaviour is manifested.

Most pupils have a realistic assessment of how much their friends smoke, drink and smoke hash. Most pupils however, do have significant social exaggerations when it comes to assessing how widespread the three types of risk-behavior is among pupils their own age at other community schools, among pupils their own age in Copenhagen, and 9 graders in both Albertslund and Copenhagen.

Indledning

Denne opgave handler om sociale overdrivelser blandt elever i 5.klasse i Albertslund kommune. Det er opgavens mål, at undersøge om man gennem undervisning, og ved hjælp af normpåvirkning, kan mindske elevernes sociale overdrivelser.

Balvig, Holmberg og Sørensen påviste i Ringstedforsøget i 2001-2004, en ændring af elevers sociale overdrivelser, sådan at de der gennemgik en nærmere bestemt undervisning, fik et mindre urealistisk billede af hvor meget andre omkring dem ryger, drikker mm. Denne ændring i elevernes sociale overdrivelser, fik den positive sideeffekt, at den selvrapporterede risikoadfærd på dette samt andre områder, ligeledes blev mindre. (Balvig, Holmberg og Sørensen, 2005)

Undervisningsdelen af Ringstedforsøget er efterfølgende blevet modificeret af Københavns Vestegns Politis forebyggende afdeling, hvilket vil sige at man har lavet nogle ændringer, som skønnes, vil kunne optimere effekten af undervisningen. Dette modificerede materiale, "Jeg er sej, når jeg siger nej", undervises der ud fra i en række kommuners 5.klasser i politikredsen.

I denne opgave søges det belyst:

- 1) *Hvordan undervisningen "Jeg er sej, når jeg siger nej" påvirker elevernes sociale overdrivelser?*
- 2) *Om "Jeg er sej, når jeg siger nej", har den samme effekt på elevernes sociale overdrivelser, som den undervisningen i Ringstedforsøget havde.*
- 3) *Og kan det i så fald som følge af undervisningen – eller uafhængigt heraf – have ringvirkninger på elevernes forestilling om andres risikoadfærd vedr. alkoholindtag og hash forbrug?"*

For at finde ud af dette, har jeg benyttet mig af 5.klasserne i Albertslund kommune. Der er i kommunen 5 folkeskoler, hvor undervisningen blev gennemført i efteråret 2008, med tilsammen 13 5.klasser.

Agentpåvirkning og sociale overdrivelser

Der findes tre grundlæggende former for agentpåvirkning. Skræmmemetoder, Undervisning/oplysning og normative metoder.

Skræmmemetoderne som fx scared straight-metoden, har som oftest i bedste fald ingen effekt, og i værste fald en decideret negativ effekt. Når og hvis enkelte skrækkampagner virker, synes det især at være i forhold til mennesker der allerede har taget beslutningen om at ændre deres adfærd, og som blot skal have det sidste skub. (Balvig, Holmberg og Sørensen, 2005, s.289-294)

Undervisning/oplysningsmetoder som fx D.A.R.E./VÅGA viser lignende resultater, eller mangel på samme. De videnskabelige erfaringer med oplysningskampagner rettet mod unge, med fokus på anvendelsen af rusmidler synes at være, at det ofte er muligt at øge deres viden på det ønskede område. Det er derimod sjældent, at man får påvirket de unges holdninger, og når det endeligt sker, kan det lige så vel være i ikke-tilsigtede retning, som i tilsigtet retning.(Ibid., s.308)

Undervisning ved hjælp af den normative metode viser derimod anderledes positive resultater. (Ibid. s.308-324)

En af grundene til at de to første typer til tider virker mod hensigten, eller i bedste tilfælde ingen effekt har, er bl.a., at man ved at skabe et fokus på eller en opmærksomhed omkring et emne, selv bidrager til eller forstærker børn og unges i forvejen overdrevne forestillinger om, hvor udbredt forskellige typer af risikoadfærd er.

Børn og unge tror at andre unge er mere asociale og afvigende end det rent faktisk er tilfældet. Som følge af denne forestilling, opstår der derfor et fiktivt indre pres, da disse misforståelser/overdrivelser, får børnene/de unge til at handle anderledes, og mere afvigende, end de ville have gjort, hvis de havde fulgt deres egen overbevisning.

Børnene/de unge prøver altså på denne måde at leve op til de forventninger, de tror deres familie og venner har til deres adfærd.

Der er sket en markant stigning i, hvor meget vægt børn/unge tillægger vennernes meninger om dem. Det fremgår at der i 1989 var ca.10% af børn og unge der mente at vennernes mening betød mere for dem end de voksnes. Dette var i 2005 steget, sådan at 53 % af børnene/de unge mente at vennernes mening betyder mere for dem end de voksnes. (Balvig, "Den ungdom", 2005, s.85)

Det at børnene/de unge tillægger hinanden egenskaber og værdier der er stærkt overdrevne, er blevet slået fast i en række undersøgelser, herunder i Ringstedforsøget fra 2005, og det er ud fra dette, undervisningen der her undersøges, har taget sit udgangspunkt.

Denne opgave har som udgangspunkt karakter af en forundersøgelse. Det har derfor ikke været muligt på den relativt korte tid der har været til rådighed, at måle om der har været ændringer i den faktiske risikoadfærd, eller på den undersøgte populations kriminalitetsniveau. Det der måles er udelukkende om, hvorvidt elevernes forestillinger om andre elever har ændret sig i den undersøgte periode. For at afdække elevernes forestillinger om andres risikoadfærd, samt deres egen, er benyttet et standardiseret spørgeskema. Det standardiserede spørgeskema er valgt, for det første fordi det er den bedste måde at måle svar fra store grupper og, for det andet fordi undersøgelsen skal være sammenlignelig med andre lignende undersøgelser, herunder Ringstedforsøget. Derudover er spørgeskemaet i dette forsøg anonymt, hvilket gør, at man sandsynligvis får et mere ærligt svar, i forhold til hvis det ikke var anonymt.

Derudover er der foretaget et interview med underviserne, samt gennemført en deltagerobservation af selve undervisningen.

Eleverne i 5.klasserne i Albertslund hverken ryger cigaretter, drikker sig fulde eller ryger hash i særlig stor grad. Faktisk er det absolutte antal elever, der i denne undersøgelse svarer at de udøver en af disse typer af risikoadfærd så lille, at det er forbundet med for stor usikkerhed, at sige noget om ændringer i risikoadfærden på kort sigt. Senere målinger vil muligvis kunne slå fast, om hvorvidt effekten af undervisningen, også på længere sigt, har en decideret mindskende virkning på elevernes egentlige risikoadfærd.

Der er en del undersøgelser der beskæftiger sig med børn og unges forestillinger om hinanden. I Danmark er særligt 4 undersøgelser relevante.

"Hash-forsøget" der er fra 1969, er det første danske forsøg på at ændre unges holdninger gennem bearbejdning af unges sociale overdrivelser.

Ringstedforsøget fra 2005, er den hidtil største undersøgelse af unges forhold til rusmidler. I forsøget indgår et stort kontrolleret eksperiment med henblik på at forebygge unges

risikoadfærd. De slås i forsøget fast at der eksisterer markante sociale overdrivelser blandt skoleelever i Ringsted, samt at man ved hjælp af et forholdsvist enkelt og kort undervisningsforløb, kan mindske disse overdrivelser betydeligt. Dette medfører endvidere at den faktiske risikoadfærd hos de enkelte elever, ligeledes mindskes, herunder hvor meget de ryger, samt hvor meget kriminalitet i bred forstand de begår. (Ringstedforsøget, 2005)

I to andre nyere undersøgelser, "Den Ungdom" og "Herningundersøgelsen", bliver det slået fast, at der findes sociale overdrivelser på en række andre områder blandt unge i Danmark, herunder vedrørende vold og trusler. Det konstateres at unge tror, at andre unge, dog ikke deres venner, er langt mere involveret i risikoadfærd, end det rent faktisk er tilfældet. (Balvig, 2006, "Den Ungdom" og Balvig, 2006, "Herningundersøgelsen")

Også internationalt findes der flere undersøgelser der beskæftiger sig med sociale overdrivelser, samt de sociale konsekvenser af disse. Denne forskning har vist, at unges brug af rusmidler, er afhængigt af hvor mange andre unge de tror, er involveret i adfærden. (Balvig, Holmberg og Sørensen, 2005, s.243-244)

Metodeovervejelser

I Ulla Bondesons artikel om kriminologiske effektstudier med fokus på metode, nævnes intern validitet som det vigtigste kriterium. Dvs. at man kan sandsynliggøre, at forholdet mellem to variabler i et studie er kausalt, og dermed at andre potentielle forklaringsvariabler er blevet kontrolleret. Det fremgår endvidere, at den bedste metode til at opnå intern validitet er gennem eksperimenter, og at randomiserede eksperimenter anses for at være "the golden standard", hvis man vil have sikkerhed for, hvad der virker og ikke virker. Disse eksperimenter, hvor man tilfældigt placerer individer i eksperiment- og kontrolgrupper, har været praktiseret indenfor kriminalpolitikken i USA i hvert tilfælde siden 60'erne. (Kyvsgaard, 2006, s.25-26)

På denne baggrund og velvidende at denne metode er blevet succesfuldt anvendt i bl.a. "Ringstedforsøget", gennemførtes forsøget som et kontrolleret eksperiment, med en decideret forsøgs- og kontrolgruppe.

På den såkaldte Maryland-skala, indplacerer dette forsøg sig på niveau 3.(Ibid. s.34-35)

Grunden til, at forsøget ikke ligger på niveau 5 er, at kontrol- og forsøgsgrupperne ikke er randomiserede, altså tilfældigt udvalgte ved fx terningslag. Det er dog en tilfældighed, hvornår undervisningen finder sted på de forskellige skoler. Undervisningens fordeling på skolerne er altså ikke konstrueret efter forsøgets gennemførelse. Det er snarere forsøgets gennemførelse, der har måttet tilpasse sig den allerede fastsatte virkelighed.

Dataindsamlingen

Spørgeskemaets opbygning og sammensætning (bilag 2)

Spørgeskemaet i den kvantitative spørgeskemaundersøgelse, som eleverne i 5.klasserne har udfyldt i 2 omgange, består af 23 spørgsmål. 15 spørgsmål afdækker forestillingerne om andres adfærd, 3 spørgsmål afdækker elevernes egen risikoadfærd og 2 spørgsmål afdækker henholdsvis elevernes egen opfattelse af deres popularitet samt deres egen opfattelse af hvor ofte de taler med deres forældre. De sidste 3 spørgsmål omhandler hvilken skole man går på, hvilken klasse man går i samt hvilket køn man er.

Spørgeskemaerne i både den indledende og den opfølgende undersøgelse er identiske, hvilket gør at der kan laves direkte sammenligninger fra 1. -2.dataindsamling.

Supplerende oplysninger om det faktiske omfang af risikoadfærd i grupperne, er indhentet fra en livsstilsundersøgelse foretaget i Albertslund i 2008, fra MULD-rapport nr.6 fra 2007 fra kræftens bekæmpelse og fra en undersøgelse af 11-15 åriges livsstil og sundhedsvaner fra 2008 fra sundhedsstyrelsen.

Metodiske vanskeligheder

Klasserne blev indledningsvist inddelt i forsøgs- og kontrolgrupper. Denne inddeling blev foretaget ud fra hvornår deres undervisning fandt sted. Dette var nødvendigt da undervisningen var planlagt ½ år forinden, og derfor ikke kunne rykkes. Dette vurderes dog ikke som et væsentligt problem, da de to skoler med tilsammen 4 klasser der agerer kontrolklasser, umiddelbart er rimeligt repræsentative for kommunes skoler som helhed. Den ene skole, Egelundskolen, ligger i den "pænere" del af byen, Og har primært elever fra denne del af Albertslund, Mens den anden skole, Hyldagerskolen, ligger i den knapt så pæne del af byen, og primært har elever fra denne del af Albertslund. Af de 5 folkeskoler i Albertslund som deltager i undersøgelsen, repræsenterer de altså hver sin ende af skalaen i forhold til ry, ligesom de rent fysisk ligger i hver sin ende af byen.

Det kan ikke udelukkes at eleverne, fordi de ved at de deltager i denne undersøgelse er ekstra opmærksomme på hvordan de svarer.

Eleverne kan også, enten uafhængigt heraf eller som en del af dette, forsøge at "please" den der står for undersøgelsen, sådan at de svarer efter, hvad de tror undersøgeren vil have de skal svare.

Der kan også være elever der har deltaget i kun en af dataindsamlingerne, men ikke i den anden, grundet fravær. Dette var fx tilfældet på en af kontrolskolerne (Hyldagerskolen), hvor en del to-sprogede elever ikke var i skole ved 1. dataindsamling, da det faldt sammen med Ramadanens afslutning, hvorfor de havde fået lov til at holde fri fra skolen. Disse elever er der delvist samlet op på, via efterfølgende besvarelse i enerum med deres respektive lærere. Det, at de har siddet enkeltvis med deres lærere, kan også have indflydelse på deres besvarelser, i forhold til hvis de havde siddet i klassen, som de fleste andre har gjort. Der er dog tale om så få, hvor dette var tilfældet, at det ikke vurderes, at have haft nogen betydelig indflydelse samlet set.

Det er også muligt at flere elever fra forsøgsgruppen ikke har deltaget i selve den undervisning politiet har gennemført, hvorfor de formegentligt ikke i 2. dataindsamling har ændret mening i samme omfang som de der har deltaget.

På en skole (Hyldagerskolen), har kommunikationen mellem politiet og skolen været så mangelfuld, at man her slet ikke har modtaget undervisningen. Dette udgør dog ikke et problem, da skolen allerede på forhånd var udtaget til at være kontrolskole.

Der er ikke kontrolleret for forskelle i kønssammensætninger, etniske forskelle mm. forsøgs- og kontrolgrupperne imellem. Man kan dog se på om kontrolgruppen og forsøgsgruppen adskiller sig væsentligt fra hinanden i 1. dataindsamling. Dette er ikke tilfældet, hvorfor grupperne er egnede som henholdsvis kontrol- og forsøgsgrupper.

Det skal også nævnes at grupperne der måles på, og i særdeleshed kontrolgruppen, ikke er særligt store. Dette kan have indflydelse på den sikkerhed som man i undersøgelsen kan konkludere ud fra.

Indsamling af spørgeskemaer

Den kvantitative spørgeskemaundersøgelse der ligger til grund for denne effektevaluering, er indsamlet i 2 omgange i efteråret 08.

1. indsamling foregik for alle elever (både kontrol- og forsøgsgruppen) fra d.29.september (uge 40) til d.6.oktober. (uge 41)

2.indsamling foregik for kontrolklassernes vedkommende fra d.13.-17.oktober, mens det for forsøgsklassernes vedkommende først var fra d.15.-18.december. (Bilag 1)

Der er samlet spørgeskemaer ind for alle 13 5.klasser i Albertslund kommune.

Kontrolgruppens undervisning fandt sted fra d.18.november – d. 4.december.

Forsøgsgruppens undervisning fandt sted fra d.29.oktober – 11.november.

Hvordan er de talt op?

Undersøgeren har selv personligt stået for uddeling og indsamling af spørgeskemaerne, på nær i 1.runde af dataindsamlingen på 1 skole (Herstedøster skole). Her stod en SSP lærer for indsamlingen. Denne var dog indledningsvist grundigt instrueret i hvad der skulle siges, sådan at instruktionen i klasserne var enslydende med den der var givet på de andre skoler og i de andre klasser.

Den indledende dataindsamling foregik ved hjælp af spørgeskemaer i papirform, der for alle eleveres vedkommende er udfyldt i hånden. Alle disse data er tastet ind i SPSS manuelt. 2.dataindsamling, der altså er indsamlet forskudt i forhold til om man tilhører kontrol- eller forsøgsgruppen, er alle indsamlet via en netjeneste.

(www.freeonlinesurveys.com)

Eleverne har klassevis udfyldt spørgeskemaerne på Internettet, hvorefter de er blevet sammentalt. Afslutningsvis er også disse data sammenkørt i SPSS, for at blive sammenlignet med svarene fra den indledende dataindsamling.

Der er ikke gennemført nogen forprøve til spørgeskemaundersøgelsen, hvilket kan have haft betydning for elevernes forståelse af spørgeskemaet. Fx vedrørende elevernes egen risikoadfærd i forhold til alkohol, er der uklarhed i mindst to af svarmulighederne. Dette er først opdaget efterfølgende, og kan som sagt have indflydelse på elevernes svar på spørgsmålet. Det er dog er det de to mellemste af de 4 svarmuligheder der er uklare.

Spørgsmålene om de har prøvet det nogensinde, og om de drikker så de føler sig fulde mindst en gang om måneden, er klare nok. Og da det er netop dette sidste spørgsmål der bliver brugt i sammenligningerne, vurderes det ikke at have afgørende indflydelse, at nogle af de andre svarmuligheder er uklare.

Svarprocent

Der er jf. tabel 1, en samlet svarprocent i første dataindsamlingsrunde på ca. 90 %, og i 2. dataindsamlingsrunde på ca. 89 %. Disse meget høje svarprocenter hænger sammen med, at undersøgeren selv har indsamlet data i de fleste klasser. Derfor er det kun de elever der ikke var i skole den pågældende dag hvor undersøgeren var på besøg, der ikke har svaret på spørgeskemaet.

Tabel 1: Absolutte besvarelser og svarprocent

1.spørgeskemarunde	
Kontrolklasser	64 respondenter = 88 %
Forsøgsklasser	214 respondenter = 91 %
2.spørgeskemarunde	
Kontrolklasser	71 respondenter = 97 %
Forsøgsklasser	204 respondenter = 87 %

Frafald/bortfald

Der er fra 1.-2.dataindsamling ikke forekommet væsentlige bortfald. Alle elever der har været i skole de pågældende dage, har besvaret spørgeskemaet. Samlet set har 90 % besvaret spørgeskemaerne i 1.dataindsamling, og 89 % har svaret i 2.dataindsamling. Besvarelserne må siges generelt at være repræsentative, da næsten alle elever i 5.klasse har besvaret.

”Jeg er sej, når jeg siger nej”

Hvem er personerne bag og hvad er det?

Gennem et interview med hovedpersonerne bag undervisningen i ”jeg er sej, når jeg siger nej”, er det afdækket bl.a. hvorfor man har valgt at ændre i det koncept, man tidligere i Ringstedforsøget har påvist har en effekt.

Per Hedemann og Niels O. Brinch er de to ansatte i Københavns Vestegns Politis forebyggende afdeling, der har udviklet ”jeg er sej, når jeg siger nej”.

De var begge tilbage i 2004, på et kursus, hvor de blev præsenteret for Ringstedforsøget. De blev begge meget forundrede over resultaterne, og de besluttede efterfølgende at de ville udvikle et tilsvarende undervisningsforløb, og lægge den kriminalpræventive undervisning på hylden, man hidtil havde gennemført.

Igennem flere år, havde de savnet et ensartet tilbud til skolerne, hvilket man på daværende tidspunkt ikke havde.

Undervisningsforløbet ”jeg er sej, når jeg siger nej” bygger på selve Ringstedforsøgets undervisning, og ikke på det materiale Dansk Kriminalpræventivt Råd har udviklet.

Undervisningen bygger på gentagelser, og på at der skal være et synligt produkt for eleverne. Forløbet varer ca. 4 lektioner, og kræver ingen særlig forberedelse fra elever og lærere. Metoderne er selvudviklede, mens man i indholdet har ladet sig inspirere af Ringstedforsøget. Underviserne har i udviklingen af undervisningen sparret med Ane Stina Sørensen, som er en af forfatterne til Ringstedforsøget, og de har i løbet af de tre år undervisningen har foregået, været rundt til ca. 300 5.klasser, svarende til ca. 6000 elever, fordelt på 6 kommuner (Brøndby, Glostrup, Albertslund, Vallensbæk, Taastrup og Ishøj). Man er på vej til at indføre undervisningen i endnu en kommune, Ballerup, hvor man er ved at uddanne en række instruktører. Undervisningen er derudover ved at blive inkorporeret i hele Østjyllands politikreds.

En af de største forhindringer for gennemførelsen af undervisningen, har været kollagerne i politiet, som for manges vedkommende har haft svært ved at se relevansen i, at politiet underviser på denne måde. Men også andre faktorer, såsom knaphed på ressourcer, spiller ind som en forhindring.

Man har valgt at rette den kriminalpræventive metode mod den sociale og situationsbestemte kontekst frem for en traditionel fokusering på individniveau. Af nyere forskning fremgår det da også, at man bør målrette tiltag kollektivt og på gruppeniveau, og mod den sociale kontekst hvori den adfærd man ønsker at forebygge foregår, hvis man vil ændre en skolekultur eller kulturer i øvrigt. (Balvig, Holmberg og Sørensen, 2005, side 435.)

Undervisningens opbygning og gennemførelse (Deltagerobservation)

Ca. 1 måned inden undervisningen, har eleverne svaret på et kort spørgeskema om deres rygning, som klasselæreren har fået tilsendt af underviserne, samt indhentet oplysninger om 9.klasserne på deres skoles rygning. Disse er derefter sendt til underviserne, der ud fra dette har lavet nogle lagkagediagrammer med oplysningerne.

Undervisningen forgår typisk fra 8-11.30, inklusive elevernes normale pause mellem 2. og 3.lektion. Tidligere har man også benyttet sig af 5.lektion, men det var erfaringen at det i denne sidste lektion var svært at fastholde elevernes koncentration, hvorfor den blev skåret væk.

Undervisningen starter typisk med en opfriskning af emnet, og en gennemgang af dagens program, hvilket efterfølges af en gennemgang af lagkagediagrammerne om klassens forestillinger om hinanden, samt om klassens egen risikoadfærd, efterfulgt af en samtale om hvorfor man tror noget om nogen, når det ikke passer.

På samme måde gennemgås klassens forestillinger om de jævnaldrende i kommunen, de jævnaldrende i København, 9.klasserne i kommunen og 9.klasserne i København.

Derefter fortsætter undervisningen med gruppearbejder, fælles opsamlinger og fælles gennemgang af hvad klassen tror, samlet set.

Underviserne samtaler således løbende med klassen om fx grunde til, at der "sker" mere i København end i Albertslund. Mediernes formidling af budskaber er flere gange oppe og vende, ligesom der samtales om hvilken indvirkning det har, når der fokuseres forholdstvist meget, på de forholdsvist få der udøver en risikoadfærd.

Dette stemmer meget godt overens med en af de grunde der peges på i Ringstedforsøget, som mulig forklaring på elevernes sociale overdrivelser. Også her bliver netop mediernes fokusering på børn og unges risikoadfærd nævnt som en del af forklaringen på dette.

(Balvig, Holmberg og Sørensen, 2005, s.221)

Dagen munder ud i et gruppearbejde og en fælles drøftelse af hvad man som enkeltperson kan gøre for at undgå, at man kommer til at tro noget om andre som ikke passer. Slutteligt skrives de fælles konklusioner ned på et stort ark der hænges op i klassen.

Om signifikans

For at vurdere i hvor stor grad resultaterne i denne undersøgelse er præget af tilfældigheder, anvendes løbende independent t-test. T-testens resultater angiver ikke, lige

meget hvor stærke de måtte være, at noget er helt sikkert. Det angiver alene hvor stor sandsynligheden er for at ens resultater ikke er et udslag af tilfældigheder.

Der hvor resultaterne er signifikante på et 95% niveau, angives dette som 0,05*

Der hvor resultaterne er signifikante på et 99% niveau, angives dette som 0,01**

Der hvor resultaterne er signifikante på et 99,9% niveau, angives dette som 0,001***

Analyse af resultaterne

Det vil i det følgende blive belyst, hvorvidt den foretagne intervention i forsøgsklasserne har ført til en ændring i elevernes sociale overdrivelser. En sådan undersøgelse er foretaget ud fra en analyse af første og anden dataindsamling, i form af en sammenligning af besvarelserne for forsøgs- og kontrolgrupperne på en række områder.

Faktisk risikoadfærd

Hvorvidt besvarelserne nu også er udtryk for det faktiske omfang, af elevernes forestillinger om andres, og af egen risikoadfærd, må som udgangspunkt antages at være tilfældet, idet selvrapporteringsundersøgelser generelt anses for at være gyldige og pålidelige måder at fastlægge omfanget af den faktiske kriminalitet (Balvig, 2000, s.10)

1.dataindsamling (bilag 3)

1.dataindsamling afslører at der i 18 af 21 variable ikke er en signifikant forskel på kontrol og forsøgsgrupperne. De 2 variable af de 23 mulige, der ikke er sammenlignet mellem, er hvilken skole man går på, samt hvilken klasse man går i.

I 2 variable er der i den indledende undersøgelse signifikant forskel på kontrol og forsøgsgrupperne. De 2 variable er antallet af elever der ryger og forestillingen om hvor mange af ens venner man tror der drikker sig fulde mindst 1 gang om måneden.

Disse 2 variable er derefter undersøgt nærmere. Der er set på udviklingen for hver af de to variable fra 1.-2.dataindsamling, for at se om de hver især ændrer sig signifikant. Dette er ikke tilfældet, og der er også en signifikant forskel på dem i 2.dataindsamling.

Grundet disse resultater kan man med rimelighed sige, at kontrolgruppen og forsøgsgruppen, ikke som grupper adskiller sig væsentligt fra hinanden. De steder hvor de, som ovenfor nævnt adskiller sig fra hinanden, tages der forbehold for dette.

Sociale overdrivelser før undervisningen

For at kunne bestemme hvordan 5.klassernes forestillinger om andre ændrer sig, ses der indledningsvist på deres forestillinger om andres risikoadfærd, ca. 4 uger inden undervisningen finder sted.

Denne indledende undersøgelse viser jf. figur 1, at der er markante sociale overdrivelser i både kontrol og forsøgsgrupperne. Dette stemmer overens med det forventede resultat, da det jo allerede i flere undersøgelser er slået fast, at børn og unge generelt har omfattende sociale overdrivelser. Albertslunds 5.klasser, adskiller sig altså ikke indledningsvist fra det forventede billede.

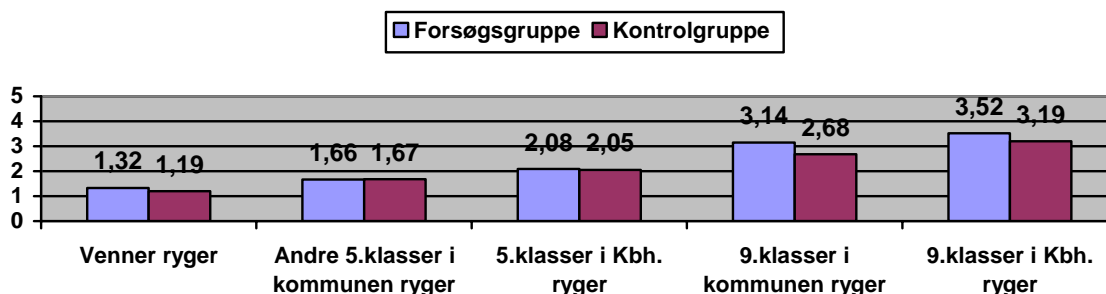
Eleverne har i spørgeskemaet kunnet svare følgende, om hvordan de tror de andre ryger:

- 1 = Ingen/næsten ingen
- 2 = Nogle stykker
- 3 = Halvdelen
- 4 = Hoveddelen
- 5 = Alle/næsten alle

Det betyder at jo højere gennemsnit, jo mere tror man at de forskellige grupper af personer ryger, og hvor 5 er det højeste mulige og 1 det lavest mulige gennemsnit.

Som ventet tror 5.klasses eleverne at deres venner ryger mindst af de grupper de kunne vælge imellem, da det jo er dem de kender bedst, og derfor dem, hvis faktiske risikoadfærd, i dette tilfælde rygning, de ligeledes kender mest til. Forsøgsgruppen tror generelt flere ryger i de forskellige grupper, end kontrolgruppen gør. Disse forskelle er dog ikke statistisk signifikante, og er derfor ikke afgørende for de senere resultater.

Figur 1: Sociale overdrivelser i forsøgs- og kontrolgrupperne i den indledende undersøgelse, Rygning, gennemsnit (1=Ingen, 5=Alle)

Rygning

Som det fremgår herunder i de efterfølgende figurer, er der massive sociale overdrivelser blandt 5.klasserne i Albertslund, vedrørende både rygning, alkoholadfærd samt hashforbrug. Her ses det tydeligt hvordan forskellen på opfattet og faktisk adfærd er mindst i det nære miljø, mens den vokser efterhånden som man bevæger sig længere og længere væk fra det eleverne umiddelbart selv kender til. Tendensen er ens hvad enten man ser på forestillingerne om andres rygning, andres fuldskab og om hvorvidt andre har prøvet at ryge hash.

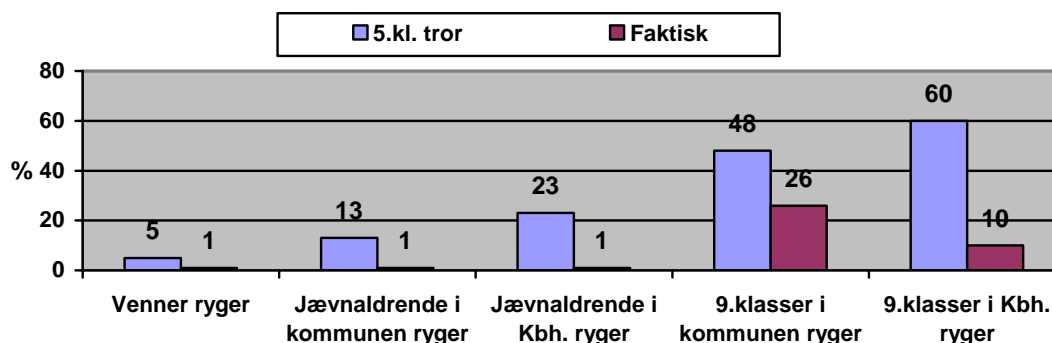
Udgangspunktet for 9.klasserne i København er taget i opgørelsen over 16 årige, som det fremgår af MULD rapporten. Udgangspunktet for de jævnaldrende i København er taget i en undersøgelse om 11-15 åriges livsstil og sundhed foretaget af sundhedsstyrelsen.

For spørgsmålene vedrørende de lokale forholdes vedkommende, er oplysningerne taget fra den livsstilsundersøgelse der er gennemført i Albertslund kommune i 2008.

Der ca. 10 % af de 15-16 årige i Danmark (svarende til 9.klasse) der ryger¹ (MULD 2007, s.37 og 11-15 åriges livsstil og sundhed, 2008, s.26).

Mindre end 1 % af danske 11-12 årige (svarende til 5.klasse) ryger dagligt. (11-15 åriges livsstil og sundhed, 2008, s.25)

Figur 2: Procent af hvor mange 5.klasses eleverne i gennemsnit tror ryger og den faktiske rygning, indledende undersøgelse

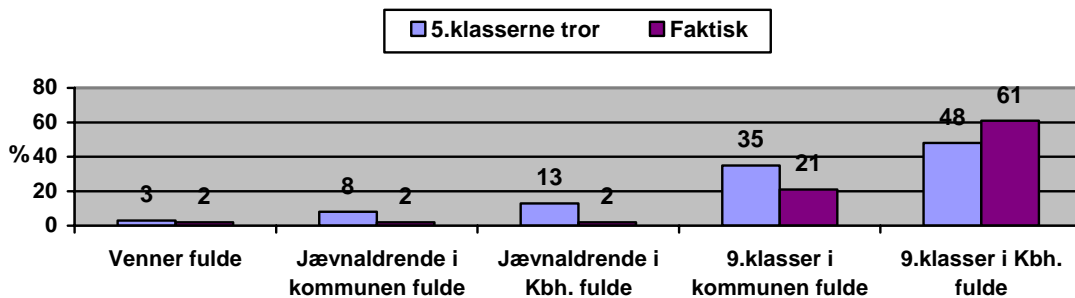

¹ 10 % er et gennemsnit af tallene fra 2 undersøgelser, da det ikke lykkedes at finde en decideret måling der dækker 9.kl. Det er derfor et gennemsnit af 1) resultatet for de 15 årige fra "11-15 åriges livsstil..." og af 2) resultatet for de 16 årige fra "MULD 2007".

Alkohol

Som det fremgår af figur 3, er forestillingen om hvor mange der drikker sig fulde mindst 1 gang om måneden, knapt så voldsom, som det var tilfældet for rygning. Det skal bemærkes at tendensen er den samme, med overdrevne forestillinger om andres adfærd, på nær omkring 9.klasses eleverne i København. Her tror man at færre drikker sig fulde mindst en gang om måneden, end det rent faktisk er tilfældet, det er altså en social underdrivelse.

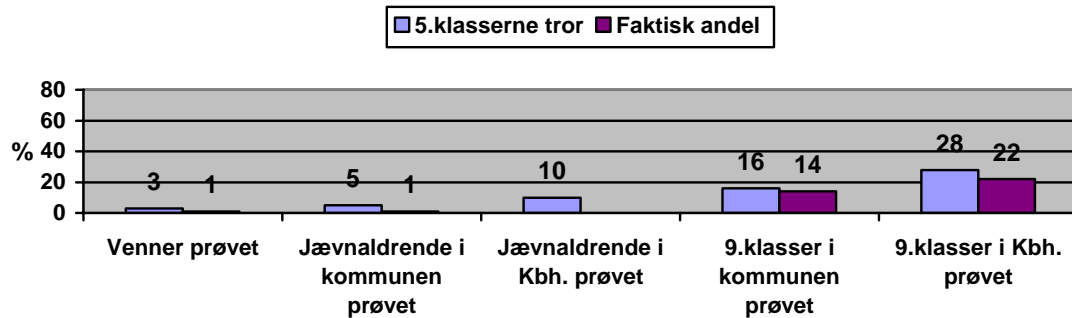
Figur 3: Procentdel af hvor mange 5.klasserne tror drikker sig fulde mindst en gang om måneden, samt den faktiske andel, indledende undersøgelse

Hash

I figur 4 kan man se, at forestillingerne om andres brug af hash, er som ved rygning og alkohol, stigende efterhånden som gruppen man skal forholde sig til, bliver geografisk fjernere og ældre. Der er altså også på dette område tale om sociale overdrivelser, om end skellet mellem forestilling og virkelighed for brug af hash virker mindre. Der er ikke fundet brugbare og sammenlignelige tal for jævnaldrende i København, hvorfor en sammenligning på dette område ikke har været mulig.

Figur 4: Procentdel af hvor mange 5.klasserne tror har prøvet at ryge hash, samt den faktiske andel, indledende undersøgelse

2.dataindsamling (bilag 4)

Fra den indledende til den opfølgende undersøgelse, er der markante og signifikante ændringer i omfanget af elevernes forestillinger om andres adfærd. Dette gør sig gældende for både kontrol- og interventionsgrupperne, hvilket vil fremgå af den næste række af figurer.

Forsøgsgruppens udvikling

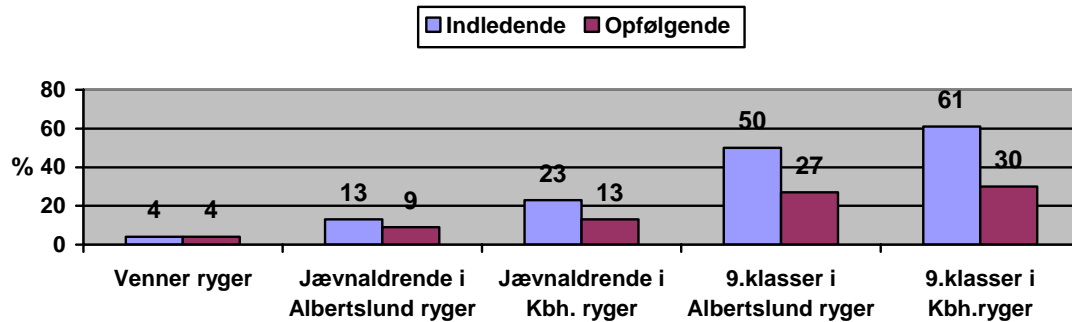
Rygning

For forsøgsgruppens vedkommende er forestillingen om de andres adfærd, for de flestes variables vedkommende, faldet signifikant fra 1. til 2.dataindsamling.

Hvad angår forestillingen omkring rygning, er der sket et signifikant fald på 4 ud af de 5 målte områder, for forestillingen om andres risikoadfærd. Vedrørende 5.klassernes forestilling om vennernes rygning er der ingen ændringer, mens der i forestillingerne om de jævnaldrende i kommunen er sket et signifikant fald på et 99% niveau. For de resterende 3 målte områder, er der et signifikant fald på et 99,9% niveau.

Der er stadig en progressiv stigning i forhold til hvor meget man tror de enkelte grupper ryger, men den er dæmpet markant efter eleverne har gennemgået undervisningen.

Figur 5: Procent som forsøgsgruppen tror ryger, udvikling i sociale overdrivelser vedrørende rygning fra 1.-2.dataindsamling

Signifikans:

2.søjlepar fra venstre: $t = 3,444$, $p = <0,01^{**}$

3.søjlepar fra venstre: $t = 5,471$, $p = <0,001^{***}$

4.søjlepar fra venstre: $t = 6,107$, $p = <0,001^{***}$

5.søjlepar fra venstre: $t = 8,170$, $p = <0,001^{***}$

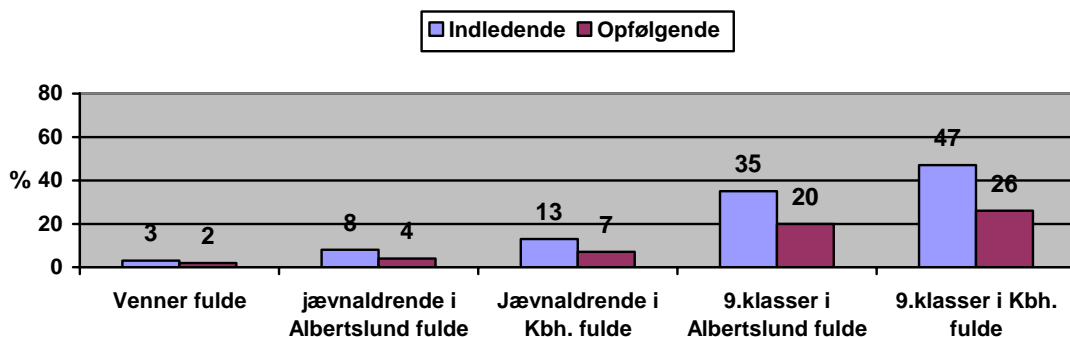
Alkohol

Der er også en række signifikante ændringer i hvad 5.klasserne tror vedrørende andres fuldskab. Også her er der på 4 ud af 5 målte områder signifikante ændringer, og her er de alle på et 99,9% niveau.

Der er også et fald i forhold til hvad man tror om vennernes fuldskab, men dette fald er ikke statistisk signifikant.

Undervisningen synes altså, i lighed med i Ringstedforsøget, at have en ringvirkning i forhold til forestillingerne om risikoadfærd på alkoholområdet. Og dette på trods af, at der i selve undervisningen slet ikke blev talt om hvor meget andre drikker sig fulde.

Figur 6: Procent som forsøgsgruppen tror drikker sig fulde mindst 1 gang om måneden, udvikling i sociale overdrivelser fra 1.-2.dataindsamling

Signifikans:

2.søjlepar fra venstre: $t = 4,135$, $p = <0,001$ ***

3.søjlepar fra venstre: $t = 4,614$, $p = <0,001$ ***

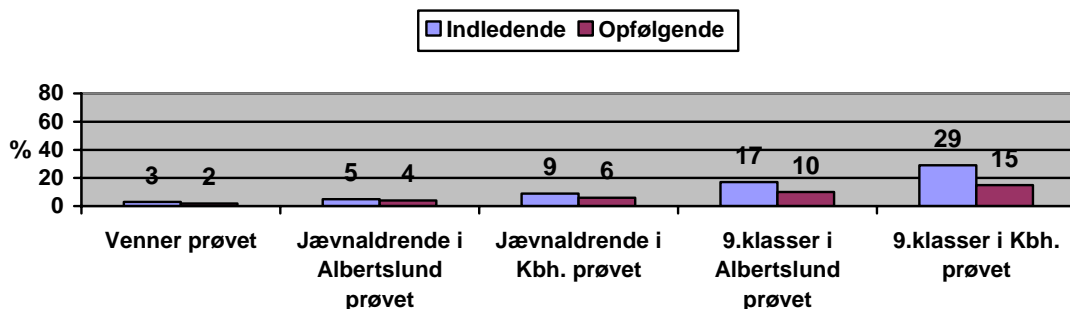
4.søjlepar fra venstre: $t = 6,149$, $p = <0,001$ ***

5.søjlepar fra venstre: $t = 7,663$, $p = <0,001$ ***

Hash

Også forsøgsgruppens 5.klassers forestilling om andres hashbrug er mindsket signifikant på 4 af de 5 målte områder, mens der er sket et ikke signifikant fald i, hvor stor andel af deres venner eleverne tror, har prøvet at ryge hash. Ringvirkningen af undervisningen gælder altså også når det vedrører forestillingen om hvor mange der har prøvet at ryge hash.

Figur 7: Procent som forsøgsgruppen tror har røget hash, udvikling i sociale overdrivelser fra 1.-2.dataindsamling

Signifikans:

2.søjlepar fra venstre: $t = 2,445$, $p = <0,05$ *

3.søjlepar fra venstre: $t = 3,766$, $p = <0,001$ ***

4.søjlepar fra venstre: $t = 4,633$, $p = <0,001$ ***

5.søjlepar fra venstre: $t = 6,750$, $p = <0,001$ ***

Kontrolgruppens udvikling

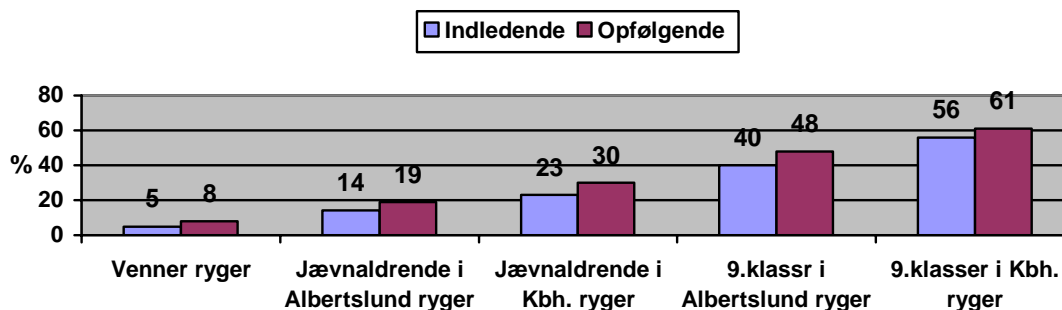
Rygning

For kontrolgruppens vedkommende, er der tale om en stigning i samtlige variable, for forestillinger vedrørende andres rygning. Ingen af disse stigninger er dog signifikante, selvom det kommer tæt på for hvad man tror om de jævnaldrende i Albertslund.

Et bud på hvorfor omfanget af sociale overdrivelser er steget blandt kontrolgruppens elever, kunne være at der er gået ca. 2 måneder fra 1.-2.dataindsamling. Alene den tid der er gået, vil bevirke at de sociale overdrivelser stiger, da omfanget af de sociale overdrivelser stiger med alderen, frem til ca. 20 års alderen. (Balvig, Holmberg og Sørensen, 2005, s.225)

Det kan også tænkes, at det, at man har skullet besvare et spørgeskema om hvad man tror om andres risikoadfærd, i sig selv har været med til, at omfanget af de sociale overdrivelser er steget. Som tidligere nævnt, kan det, at man ved at skabe et fokus på og en opmærksomhed omkring et emne, i sig selv bidrage til eller forstærke børn og unges i forvejen overdrevne forestillinger om, hvor udbredt forskellige typer af risikoadfærd er.

Figur 8: Procent som kontrolgruppen tror ryger, udvikling i sociale overdrivelser fra 1.-2.dataindsamling

Signifikans

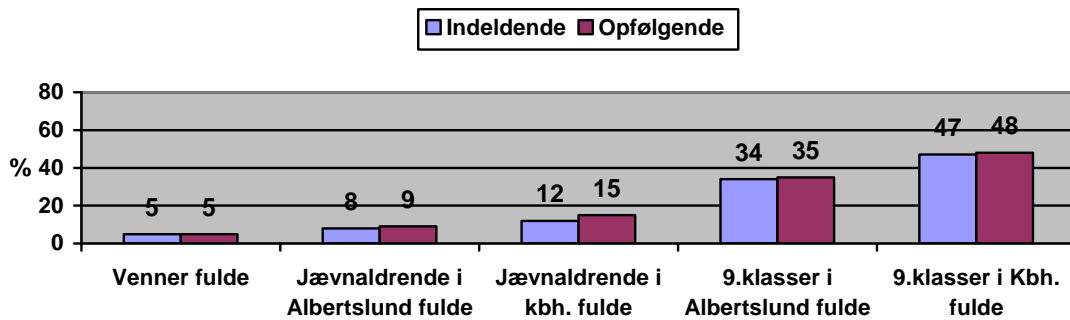
2.søjlepar fra venstre: $t = -1,919$, $p = 0,057$

Alkohol

Også vedrørende hvad kontrolgruppen tror om andres alkoholforbrug/fuldskab, er der sket en stigning på 4 af de 5 målte områder. Heller ikke her er der dog tale om signifikante stigninger, ligesom at stigningerne er noget mindre, end det var tilfældet omkring rygning. At stigningen har været noget mindre vedrørende forestillingen om andres fuldskab, kan hænge sammen med, at det stadig på dette tidspunkt i elevernes liv, ikke er en

risikoadfærd der er hverken populær eller brugt i det hele taget. At drikke alkohol er formegentligt ikke endnu blevet nær så interessant som rygningen, hvorfor der ikke forekommer samme udvikling på dette område.

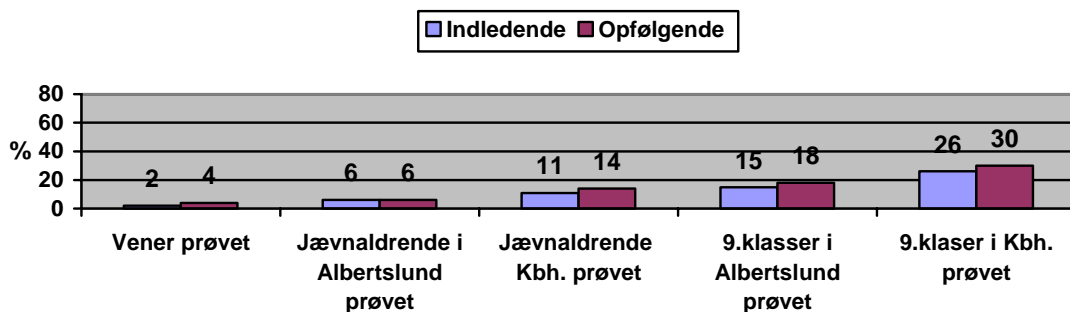
Figur 9: Procent som kontrolgruppen tror drikker sig fulde mindst 1 gang om måneden, udvikling fra 1.-2.dataindsamling

Hash

Kontrolgruppen i 5.klassernes forestillinger om andres hashbrug ligner dem de har om rygning og alkohol. Der er en stigning på 4 af 5 af de målte områder. Der er sågar en statistisk signifikant stigning vedrørende hvor mange af ens venner man tror, har prøvet at ryge hash på et 95% niveau. Dog skal det nævnes at stigningen er fra 2%-4%. Det er altså en fordobling, men 96% tror altså stadig ikke at deres venner ryger hash, hvilket må siges at være langt de fleste.

Figur 10: procent som kontrolgruppen tror har prøvet at ryge hash, udvikling fra 1.-2. dataindsamling

Signifikans

1.søjlepar fra venstre: $t = -2,043$, $p = <0,05^*$

Sammenligning af grupperne i 2.dataindsamling

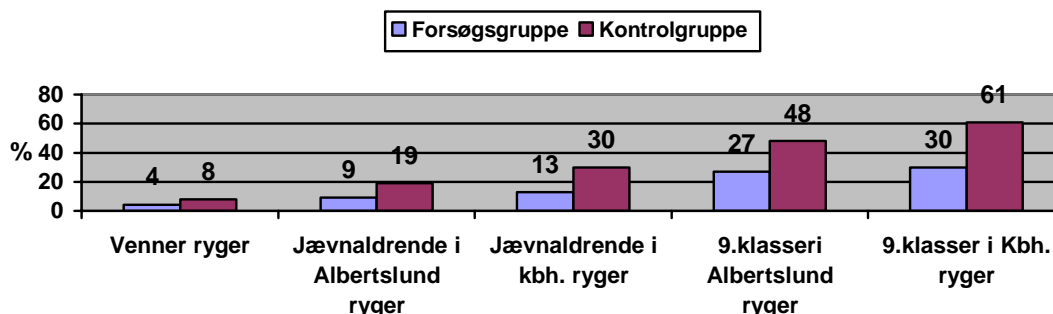
Der var i den indledende dataindsamling kun signifikant forskel i 2 variable af de 21 mulige. Den ene af disse forskelle var vedrørende hvor mange man forestiller sig af de jævnaldrende i Albertslund der drikker sig fulde mindst 1 gang om måneden, og den anden var vedrørende hvor mange der rent faktisk ryger.

Det vil sige at der kun var forskel i 1 af de 15 variable der vedrører elevernes forestillinger om andres risikoadfærd.

Rygning

I 2.dataindsamling er der statistisk signifikante forskelle i alle 15 spørgsmål vedrørende forestillinger om andres adfærd, mod som nævnt kun i en enkelt variabel i den indledende undersøgelse. I figur 11 herunder, er det forestillingen om andres rygning der er vist, men tendensen er ens også for forestillingen om andres fuldskab samt for forestillingen om andres brug af hash.

Figur 11: Procent som forsøgs- og kontrolgruppen tror ryger, 2.dataindsamling

Signifikans:

1.søjlepar fra venstre: $t = -3,333$, $p = <0,01^{**}$

2.søjlepar fra venstre: $t = -5,530$, $p = <0,001^{***}$

3.søjlepar fra venstre: $t = -5,555$, $p = <0,001^{***}$

4.søjlepar fra venstre: $t = -5,577$, $p = <0,001^{***}$

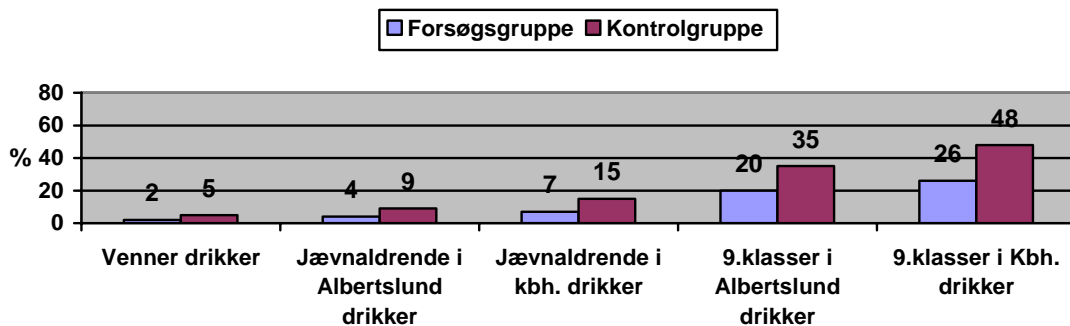
5.søjlepar fra venstre: $t = -7,467$, $p = <0,001^{***}$

Alkohol

Der er statistisk signifikante forskelle på alle 5 områder vedrørende 5.klassernes forestillinger om andres alkoholforbrug. I den indledende undersøgelse var der allerede forskel på hvor mange af vennerne eleverne forestiller sig drikker sig fulde, og det er der

stadigvæk i den opfølgende undersøgelse. Men for alle de 4 andre områders vedkommende, er forskellen opstået i den mellemliggende tid, hvor forsøgsgruppen altså har modtaget undervisningen. For alle 5 områders vedkommende, gælder det at kontrolgruppen tror at ca. dobbelt så mange drikker sig fulde, i forhold til forsøgsgruppen.

Figur 12: Procent som forsøgs- og kontrolgruppen tror drikker sig fulde mindst en gang om måneden, 2.dataindsamling

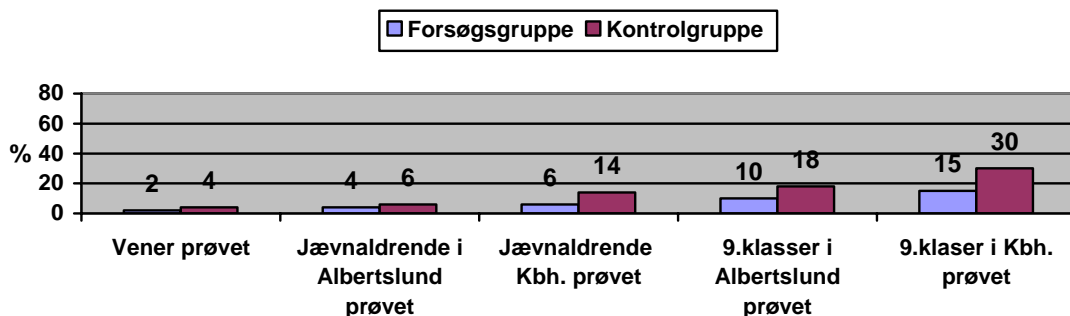
Signifikans:

- 1.søjlepar fra venstre: $t = -4,764$, $p = <0,001^{***}$
- 2.søjlepar fra venstre: $t = -3,647$, $p = <0,001^{***}$
- 3.søjlepar fra venstre: $t = -3,652$, $p = <0,001^{***}$
- 4.søjlepar fra venstre: $t = -4,146$, $p = <0,001^{***}$
- 5.søjlepar fra venstre: $t = -5,642$, $p = <0,001^{***}$

Hash

Også hvad angår forestillinger om andres hashbrug, er der statistisk signifikante forskelle på kontrol- og forsøgsgrupperne ved 2.dataindsamling. Også her tror kontrolgruppen, at ca. dobbelt så mange har prøvet at ryge hash, i forhold til forsøgsgruppen. Der er altså tale om en markant nedgang i de sociale overdrivelser også på andre områder, end rygning. Denne ringvirkning, der også eksisterer i Ringstedforsøget, tyder på at man med dette relativt simple undervisningsforløb, kan forebygge på flere områder, selvom man kun fokuserer på et.

Figur 13: Procent af forsøgs- og kontrolgruppen som tror andre har røget hash, 2.dataindsamling

Signifikans:

1.søjlepar fra venstre: $t = -3,574$, $p = <0,001^{***}$

2.søjlepar fra venstre: $t = -2,923$, $p = <0,01^{**}$

3.søjlepar fra venstre: $t = -4,163$, $p = <0,001^{***}$

4.søjlepar fra venstre: $t = -3,683$, $p = <0,001^{***}$

5.søjlepar fra venstre: $t = -5,576$, $p = <0,001^{***}$

Andre forskelle

Der er også en signifikant forskel i den opfølgende undersøgelse i hvor mange der svarer at de drikker sig fulde hver måned. Dette skyldes formegentligt, at der i kontrolgruppen er sket en stigning i på dette område, mens forsøgsgruppen ligger på præcist samme niveau. Det er dog meget få der svarer at de enten ryger, drikker sig fulde eller har prøvet at ryge hash i 5.klasse i Albertslund, hvorfor en fordobling som oftest vil være fra 1 til 2 elever, eller fra 2 til 4 elever i absolutte tal.

Sammenligning med Ringstedforsøget

Som det fremgår af tabel 2, er forskellen på kontrol- og forsøgsgruppen større i den opfølgende undersøgelse end det er tilfældet i Ringstedforsøget. Dette kunne skyldes at de sociale overdrivelser blandt Albertslunds 5.klasser indledningsvis var større, hvorfor det vil være nemmere at få et bedre resultat. Dette er tilfældet for forsøgsgruppen, hvad angår forestillingen om 9.klasserne i både Albertslund og i København. Det omvendte er dog tilfældet, hvad angår de jævnaldrene i både Albertslund og København. Her har Albertslunds 5.klasser et mindre omfang af sociale overdrivelser end Ringsteds 5.klasser. Forskellene mellem Ringstedforsøget og Albertslundforsøget i de indledende undersøgelser, er fundet ved at sammenligne tallene fra figur 9.9 i Ringstedforsøget (s.343) og figur 5 (s.19) i Albertslundforsøget.

I den opfølgende undersøgelse foretaget ca. 6 uger efter interventionen, er forskellen blevet udjævnet, sådan at de førromtalte forskelle stadig er der, men at de nu er meget mindre.

En af årsagerne til, at Albertslunds 5.klasser har større sociale overdrivelser i den indledende undersøgelse omkring 9.klassernes risikoadfærd, end Ringstedes 5.klasser, kan ligge i, hvor de har deres viden om disse grupper fra. Fælles for både Ringstedes såvel som Albertslunds 5.klasser er, at de formegentligt får en stor del af deres viden om de ældre elever, enten fra hvad de selv observerer eller fra medierne. Og netop medierne kan spille en rolle fx i hvordan man som ung i en kommune på den københavnske vestegn, ser på sig selv. Der foregår i medierne en hvis stempling af særligt lidt ældre unge i Vestegnens kommuner, i og med at indslag i medierne fra dette område, ofte omhandler ballade eller kriminelle handlinger af en art. Dermed opstår der lokalt i kommunerne, en risiko for at børn og unge stempler sig selv som risikovillige. Eller i hvert tilfælde, at de tror, at når man bliver ældre, følger der en hvis risikoadfærd med. Omvendt måtte man formode, at denne selvstempling måtte vise sig i højere grad også i de yngre aldersgrupper.

Bystørrelse og bybeliggenhed spiller sandsynligvis også en rolle. Albertslund er en forholdsvist lille by, tæt på København, mens Ringsted er en forholdsvist stor by, langt fra København.

Det at være en lille by gør, at det er mere sandsynligt at eleverne kender elever fra de andre skoler. Og da de ved at de ikke ryger, drikker mm. Har det en indflydelse på omfanget af elevernes sociale overdrivelser.

Omvendt må man formode, at elever der bor i en større by som Ringsted, ikke kender så mange fra naboskolerne, hvorfor de nemmere vil kunne tro ting som ikke passer om de jævnaldrende i kommunen.

Det at bo tæt på København, som eleverne i Albertslund, gør formegentligt også at man tager væsentligt oftere ind til København, end hvis man bor langt væk, som fx Ringsted. I København er der mange unge mennesker på gaden, og en del af dem ryger. Når man ser dette meget, kan man tro at der er flere der ryger end det faktisk er tilfældet, hvilket kunne være en af årsagerne til, at Albertslunds 5.klasser har større sociale overdrivelser vedrørende 9.klasserne end Ringstedes 5.klasser.

Det kan også skyldes at undervisningen i højere grad er tilrettet mod den målgruppe man især gerne vil nå. En tredje mulig forklaring kan være, at underviserne i "Jeg er sej..." nu underviser i det samme stof, for 3. år i træk. Det er sandsynligt at de, ligesom de fleste andre, bliver bedre til det de gør, efterhånden som de prøver det flere gange. Det er derfor bestemt muligt, at underviserne gennem deres erfaringer med undervisningen, bevidst eller ubevidst, har optimeret deres kommunikation til eleverne, sådan at de rammer endnu bedre med deres tilgang til undervisningen. Fx med de eksempler de inddrager i løbet af dagen. Netop denne sidstnævnte årsag, virker i særlig grad sandsynlig, da underviserne også selv giver udtryk for, i løbende grad, at have udviklet deres praksis.

Det er også sandsynligt, at det at underviserne er politifolk i uniform, er med til at forstærke effekten af undervisningen, da elever i 5.klasse er typisk stadigt meget autoritetstro, og synes stadigt at det er fascinerende når der kommer en politimand i klassen.

Tallene i tabel 2 er fundet, ved at sammenligne figur 9.8 (s.341) i Ringstedforsøget med figur 11 (s.23) i Albertslundforsøget

Tabel 2: Procentvis forskel i forestillingen om andres rygning i den opfølgende undersøgelse, sammenligning mellem Ringstedforsøget og Albertslundforsøget,

Eks.: -10% = Forsøgsgruppen har 10 % mindre overdrivelser end kontrolgruppen

	Ringstedforsøget	Albertslundforsøget
Venner ryger	- 29 %	- 50%
Jævnaldrende i kommunen ryger	- 27%	- 53%
Jævnaldrende i Kbh. ryger	- 38%	- 57%
9.klasser i ældre i kommunen ryger	- 21%	- 44%
9.klasser i Kbh. ryger	- 25 %	- 51%

Den mulige agentpåvirkning

Agenterne eller underviserne i Albertslundundersøgelsen, er begge betjente fra Københavns Vestegns Politis forebyggende afdeling. De er begge i uniform til undervisningen (dog uden våben), og de er begge over 50 år gamle. De er altså umiddelbart meget langt fra at være traditionelle forbilleder for børn i 5.klasse, i og med at eleverne formegentligt har svært ved at identificere sig med dem. Dette står i modsætning til Ringstedforsøget, hvor agenten netop var udvalgt efter, at det skulle være en eleverne

kunne identificere sig med. Det kan altså med rimelighed formodes, enten at det ikke er selve agentens ydre fremtoning der giver effekten i forsøget, altså at det må være andre faktorer, som fx selve budskabet, samt den pædagogiske tilgang agenten har til undervisningssituationen, der er bærende for resultaterne. Eller at det er det, at det netop er politifolk i uniform, der forstærker effekten.

Undervisningens påvirkning i forhold til køn

Drengene

For drengenes vedkommende er der i den indledende undersøgelse ikke signifikant forskel på 14 af de 15 undersøgte variable, der dækker forestillingerne om andres risikoadfærd. Den ene variabel hvor der er forskel, er spørgsmålet om, hvor mange af ens venner man tror der drikker sig fuld hver måned. Her tror kontrolgruppens drenge at der er signifikant flere der drikker sig fulde hver måned, end det er tilfældet for forsøgsgruppens drenge. På alle andre områder minder de to gruppers drenge altså om hinanden, før undervisningen finder sted.

Hvis man alene ser på forsøgsgruppens drenge før og efter undervisningen finder sted, kan man se at deres forestillinger om andres adfærd er faldet signifikant, hvad angår de fleste målepunkter. Således er der et statistisk signifikant fald i, hvor mange af deres jævnaldrende i København samt hvor af 9.klasserne i både Albertslund og København der henholdsvis ryger, drikker sig fulde og ryger hash. Der er ligeledes et signifikant fald i hvor mange af de jævnaldrene i Albertslund 5.klasserne tror, drikker sig fulde hver måned.

Der er for kontrolgruppens drenge ingen signifikant udvikling i hverken den ene eller den anden retning, fra den indledende undersøgelse til den opfølgende.

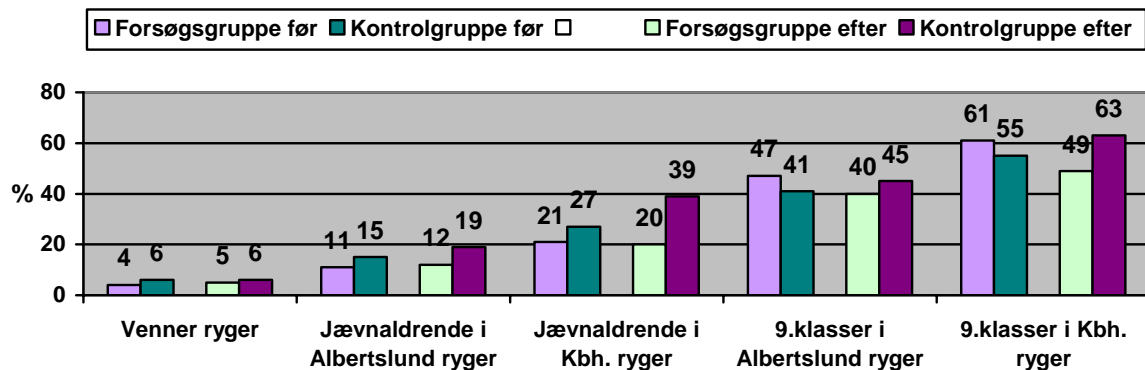
En sammenligning af kontrol og forsøgsgrupperne i den opfølgende undersøgelse viser, at der på 14 af de 15 variable der beskriver de sociale overdrivelser er en statistisk signifikant forskel de to grupper imellem. I alle 14 tilfælde har interventionsgruppen et mindre omfang af sociale overdrivelser end kontrolgruppen.

Kun på spørgsmålet om hvor mange af deres venner 5.klasses eleverne tror, ryger cigaretter, er der ikke en signifikant udvikling. Dette hænger formegentligt sammen med, at

man kender sine venner relativt godt, og har et rimeligt godt billede af hvor meget, eller rettere sagt hvor lidt de ryger, hvorfor man ikke har væsentlige sociale overdrivelser på dette område.

Alt i alt kan det med stor sikkerhed siges, at undervisningen har haft en væsentlig påvirkning på drengene, set som samlet gruppe.

Figur 14: Drengenes forestillinger om andres rygning, kontrol- og forsøgsgrupper, før og efter interventionen, Albertslund 2008

Signifikans:

2.søjlepar fra venstre, 3.og 4.bjælke: $t = -4,065$, $p = <0,001$ ***

3.søjlepar fra venstre, 3.og 4.bjælke: $t = -4,817$, $p = <0,001$ ***

4.søjlepar fra venstre, 3.og 4.bjælke: $t = -3,435$, $p = <0,01$ **

5.søjlepar fra venstre, 3.og 4.bjælke: $t = -5,028$, $p = <0,001$ ***

Pigerne

For pigerne er der nogle forskelle mellem forsøgs- og kontrolgrupperne i den indledende undersøgelse. Der er forskel på hvor mange af 9.klasserne i Albertslund, de to grupper tror ryger. Pigerne i forsøgsgruppen tror at signifikant flere ryger i denne gruppe, end det er tilfældet i kontrolgruppen.

Der er også signifikant forskel på hvor mange der faktisk ryger i de to grupper.

Pigerne i kontrolgruppen ryger således mere end pigerne i forsøgsgruppen.

Der er også i den indledende undersøgelse forskel i grupperne, hvad angår hvor mange af deres jævnaldrende i København de tror der drikker sig fulde mindst en gang om måneden, samt i deres selvopfattede popularitet.

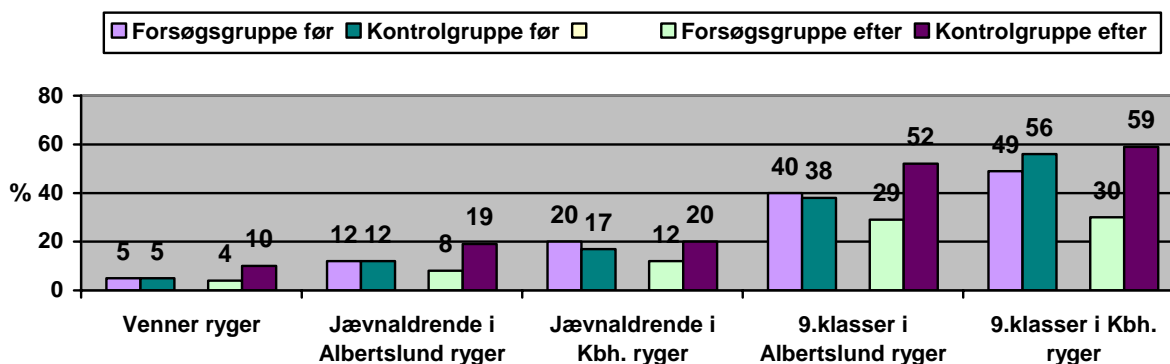
Hvis man ser på udviklingen for forsøgsgruppens piger, kan man se at der er et signifikant fald i 12 af de 15 variable der måler de sociale overdrivelser. Ligesom for drenges vedkommende, er de 3 variable hvor der ikke er sket en signifikant udvikling, de 3 spørgsmål der omhandler hvor meget de tror deres venner henholdsvis ryger cigaretter, drikker og ryger hash. Og som for drengenes vedkommende, må man formode at dette skyldes at dem de kender bedst, er deres venner, hvorfor det også er her de har det mest realistiske billede af adfærden.

For kontrolgruppens vedkommende har der ikke været nogen signifikant udvikling fra 1.- 2.dataindsamling. Dog skal det bemærkes, at omfanget af de sociale overdrivelser er steget på samtlige 15 målepunkter for sociale overdrivelser, ligesom der har været en mindre stigning for alle 3 målepunkter for faktisk risikoadfærd. Denne stigning er dog meget lille i absolutte tal, hvorfor det kan være en tilfældighed. Det kan også skyldes at det er på dette tidspunkt i livet, at enkelte elever udvikler deres risikoadfærd, hvorfor der gradvist vil ske en stigning i risikoadfærden over de kommende år.

Hvis man ser på forskellen i kontrol og forsøgsgruppernes pigers sociale overdrivelser efter interventionen har fundet sted, ses det, at der er en signifikant forskel på 13 af de 15 målepunkter for sociale overdrivelser, og på 2 af de 3 målepunkter for faktisk risikoadfærd. Der var som nævnt kun forskel på 2 målepunkter for sociale overdrivelser og på 1 målepunkt for faktisk risikoadfærd i den indledende undersøgelse.

Dette tyder på at undervisningen har haft en positiv effekt i forhold til at sænke pigernes sociale overdrivelser, ligesom at det synes at have en indflydelse på deres faktiske risikoadfærd i forhold til rygning. Det sidste skal dog tages med forbehold, da tallene for den faktiske risikoadfærd er meget små, hvorfor små udsving fx kan resultere i en fordobling fra 2 til 4 elever.

Figur 15: Pigernes forestillinger om rygning, forsøgs- og kontrolgruppe, før og efter interventionen

Signifikans:

- 1.søjlepar fra venstre, 3.og 4.bjælke: $t = -3,209$, $p = <0,01^{**}$
- 2.søjlepar fra venstre, 3.og 4.bjælke: $t = -3,671$, $p = <0,001^{***}$
- 3.søjlepar fra venstre, 3.og 4.bjælke: $t = -2,650$, $p = <0,01^{**}$
- 4.søjlepar fra venstre, 3.og 4.bjælke: $t = -4,619$, $p = <0,001^{***}$
- 5.søjlepar fra venstre, 3.og 4.bjælke: $t = -5,527$, $p = <0,001^{***}$

Undervisningens påvirkning i forhold til selvopfattet popularitet

Man kan dele alle klasser op i 1/3-dele, for bedre at kunne se forskelle, i sammenhænge mellem selvopfattet popularitet og sociale overdrivelser.

Eleverne har kunnet svare om de mener de tilhører den mest populære del af klassen, den mellemste gruppe i klassen eller den mindst populære del af klassen.

Dette gøres ud fra en tanke om, at der rent faktisk er en sammenhæng mellem den selvopfattede popularitet og ens sociale overdrivelser.

Der er helt grundlæggende en divergens i hvordan eleverne i 5.klasserne fordeler sig i de tre grupper. De fordeler sig ikke med en tredjedel i hver af de tre popularitetsgrupper, som de statistisk set burde gøre. Ca. 42% af eleverne mener de tilhører den mest populære tredjedel. Ca. 46% mener at de tilhører den mellemste tredjedel, mens kun ca. 9% mener de tilhører den mindst populære tredjedel.

Det er eleverne der selv har vurderet, hvilken gruppe de tror de tilhører, og heri ligger måske noget at forklaringen. Der er formegentligt meget få, der har lyst til at ligge blandt den dårligste tredjedel. Det er tænkeligt at eleverne, fordi de ikke har lyst til at ligge blandt den mindst populære tredjedel, svarer at de tilhører den mellemste gruppe. Det kan ganske enkelt være ubehageligt, at skulle erkende at man ikke er særligt populær. Det er

også muligt, at eleverne har forskellige grupper af venner, hvor de selv mener de ligger i forskellige grupper, og de derfor vælger den gruppe, hvor de mener de ligger højest. Der er blandt pigerne en signifikant forskel mellem forsøgs- og kontrolgruppen i deres selvopfattede popularitet i den indledende undersøgelse. Pigerne i forsøgsgruppen opfatter sig selv som klart mere populære end pigerne i kontrolgruppen.

Det skal i den forbindelse nævnes, at oplevelsen af popularitet ofte er forbundet med at søge at leve op til de forestillinger eller forventninger, man føler rettet mod sig fra de mennesker, hvis mening man tillægger betydning (ofte venners meninger og holdninger) (Balvig, 2006, "Den Ungdom", side 87)

Det er derfor nærliggende at antage, at de, der fx laver kriminalitet, forestiller sig, at det er noget kammeraterne gør eller i hvert fald betragter som godt, modigt, smart eller fortjenstfuldt (Balvig, 2006, "Den Ungdom", side 85). Såfremt dette er tilfældet, bør der alt andet lige forekomme flere sociale overdrivelser blandt de der har mindst kontakt til andre, hvilket vil sige de der tilhører den mindst populære tredjedel i klassen.

Det er dog et mere spredt billede der tegner sig i forhold til effekten på de tre grupper. Hvad angår de nærmeste og de fjerneste relationer, er den største effekt at spore, hos de der opfatter sig de mindst populære.

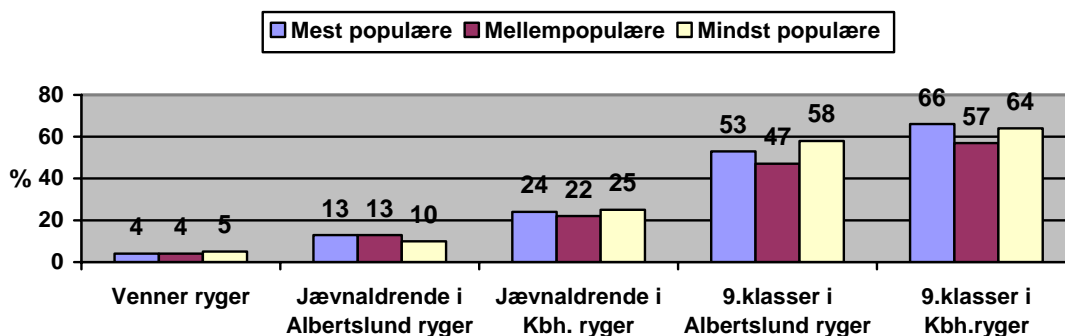
Dette skyldes muligvis, at de har en mindre kontaktflade til deres jævnaldrende, hvilket gør, at deres kilder til almindelig adfærd i mindre grad kommer herfra. De største forskelle blandt denne gruppe, i forhold til de andre grupper, ligger på deres forestillinger omkring 9.klassernes adfærd, i både deres egen kommune og i København. Dette kan meget vel skyldes, at man heller ikke har den store kontaktflade til disse grupper, hvorfor den umiddelbart iagttagede adfærd fylder mere. Fx hvis man ser nogle store elever ryge på gaden, eller i tilknytning til skolen. Men også mediernes fremstilling af risikoadfærd blandt disse grupper kommer til at fylde forholdsvis mere, når ens kontaktflade til jævnaldrende er mindre.

At de der opfatter sig de mindst populære, samlet set synes at have haft en anelse mere gavn af undervisningen, stemmer overens med resultaterne fra Ringstedforsøget. (Balvig, Holmberg og Sørensen, 2005, s.371-373)

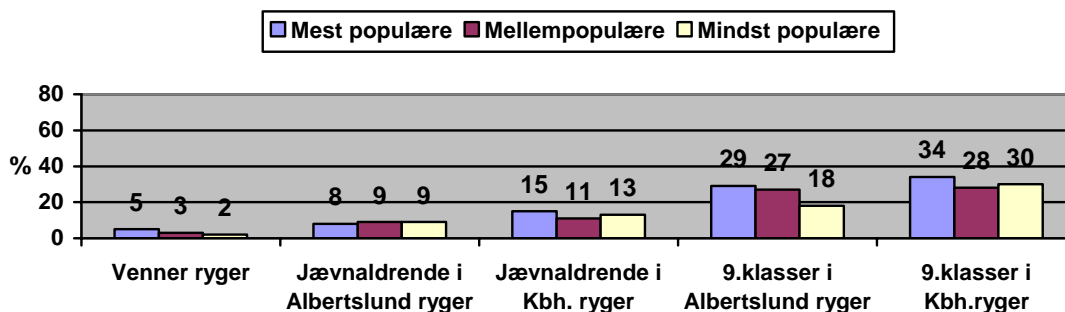
Forsøgsgruppens udvikling i forhold til selvopfattet popularitet

I figur 16 og 17 ses udviklingen i sociale overdrivelser blandt forsøgsgruppen. Der ses en tydelig nedgang i omfanget af de sociale overdrivelser fra 1. til 2. dataindsamling. Effekten synes at være stærkest i forhold til forestillingerne om 9.klassernes rygning, både i Albertslund og i København.

Figur 16: Forsøgsgruppens sociale overdrivelser vedrørende rygning set i forhold til selvopfattet popularitet, 1.dataindsamling

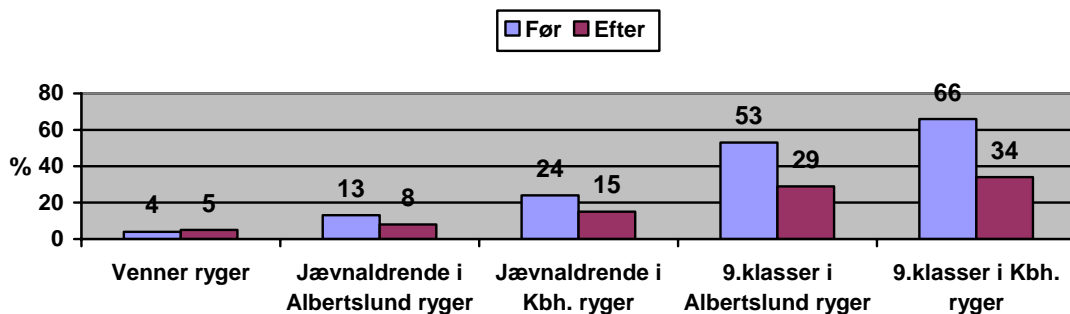
Figur 17: Forsøgsgruppens sociale overdrivelser vedrørende rygning set i forhold til selvopafattet popularitet, 2.dataindsamling

De populære

Som det fremgår af figur 18, er der et signifikant fald i forestillingerne om andres adfærd vedrørende rygning, blandt de i forsøgsgruppen der betragter sig selv som værende blandt den mest populære 1/3. Dette er tilfældet for de 4 af de 5 målte områder for forestillinger om andres rygning, men ikke for hvad man tror om vennernes rygning.

Figur 18: Procentvis udvikling i forsøgsgruppens forestillinger, i forhold til selvopfattet popularitet, "Den populæreste 1/3"

Signifikans:

2.søjlepar fra venstre: $t = 2,926$, $p = <0,01^{**}$

3.søjlepar fra venstre: $t = 3,070$, $p = <0,01^{**}$

4.søjlepar fra venstre: $t = 3,309$, $p = <0,01^{**}$

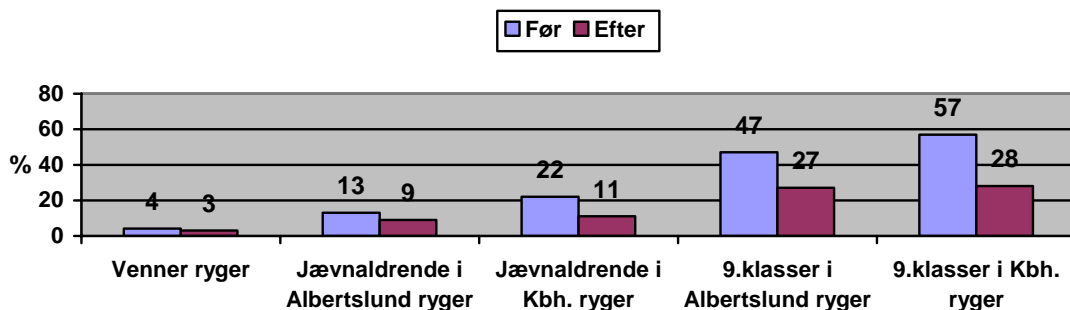
5.søjlepar fra venstre: $t = 6,141$, $p = <0,001^{***}$

Mønsteret med signifikante fald i forestillingerne om andres adfærd, gælder også vedrørende den mest populære 1/3's forestillinger om både fuldskab og hash. Også på disse punkter er der tale om et fald på samtlige punkter. Hoveddelen af disse fald er statistisk signifikante.

De mellempopulære

Som det ses på figur 19, gør det samme mønster sig gældende for de der betragter sig selv om i middelgruppen, i forsøgsgruppen. Også her er der signifikante fald, på nær hvad angår elevernes forestillinger om vennernes rygning. Nedgangen i de sociale overdrivelser er på niveau med de, der ses for de der opfatter sig som de mest populære.

Figur 19: Procentvis udvikling i forsøgsgruppens forestillinger, i forhold til selvopfattet popularitet, "Den mellemste 1/3"

Signifikans:

2.søjlepar fra venstre: $t = 2,150$, $p = <0,05^*$

3.søjlepar fra venstre: $t = 4,302$, $p = <0,001^{***}$

4.søjlepar fra venstre: $t = 5,294$, $p = <0,001^{***}$

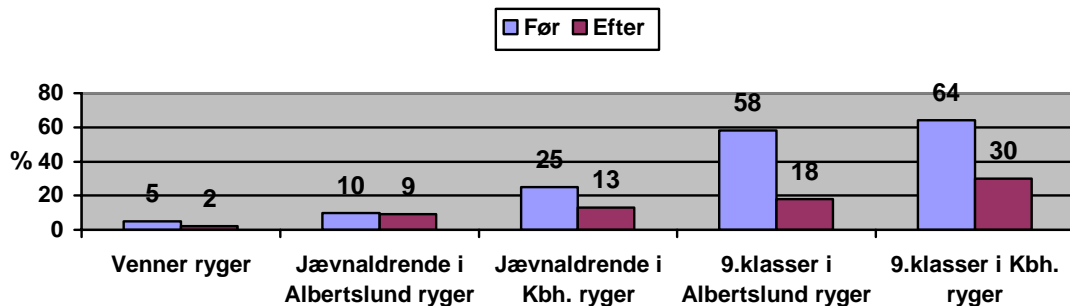
5.søjlepar fra venstre: $t = 5,026$, $p = <0,001^{***}$

Mønsteret med signifikante fald i forestillingerne om andres adfærd, gælder også vedrørende den mellemste 1/3's forestillinger om både fuldskab og hash. Også på disse punkter er der tale om et fald på samtlige punkter. Hoveddelen af disse fald er statistisk signifikante.

De mindst populære

Blandt de der betragter sig som værende blandt den mindst populære 1/3, er der også signifikante fald i forestillingerne om andres rygning. For denne gruppes vedkommende er det dog vedrørende vennerne, samt vedrørende 9.klasserne i både Albertslund og København hvor der er tale om et signifikant fald. Forestillingen om de jævnaldrende i både Albertslund og København er også faldet, om end dette fald ikke er statistisk signifikant.

Figur 20: Procentvis udvikling i forsøgsgruppens forestillinger i forhold til selvopfattet popularitet, "Den mindst populære 1/3"

Signifikans:

1.søjlepar fra venstre: $t = 2,151$, $p = <0,05^*$

4.søjlepar fra venstre: $t = 4,909$, $p = <0,001^{***}$

5.søjlepar fra venstre: $t = 3,798$, $p = <0,01^{**}$

Også vedrørende fuldskab og hashforbrug er der fald på samtlige af målepunkterne. Det er dog kun vedrørende 9.klassernes adfærd, der er tale om signifikante fald, blandt de der opfatter sig hørende til den mindst populære 1/3.

Kontrolgruppen, popularitet

Der er i kontrolgruppen, en ikke signifikant stigning, på alle 15 målte punkter for forestillingerne om andres risikoadfærd. Dette er altså både hvad angår rygning, fuldskab og om andre har prøvet at ryge hash.

Undervisningens påvirkning i forhold til samtaler med forældre

Man kan også se på udviklingen i forestillingerne om andres adfærd, i forhold til hvor ofte man taler med sine forældre. Dette kunne være relevant, da man kunne formode, at forældrene vil kunne give eleverne et bredere perspektiv på livet, og dermed et mere realistisk forhold til andres risikoadfærd, end vennerne. Således kunne man forestille sig at de der taler oftere med deres forældre, vil have knapt så voldsomme sociale overdrivelser, som de der sjældent taler med deres forældre.

Helt overordnet set, taler pigerne i forsøgsgruppen oftere med deres forældre, end det er tilfældet for drengene. Hvor ca. 84% af pigerne svarer at de taler med deres forældre ofte eller nogen gange, er det samme kun tilfældet for ca. 60% af drengene.

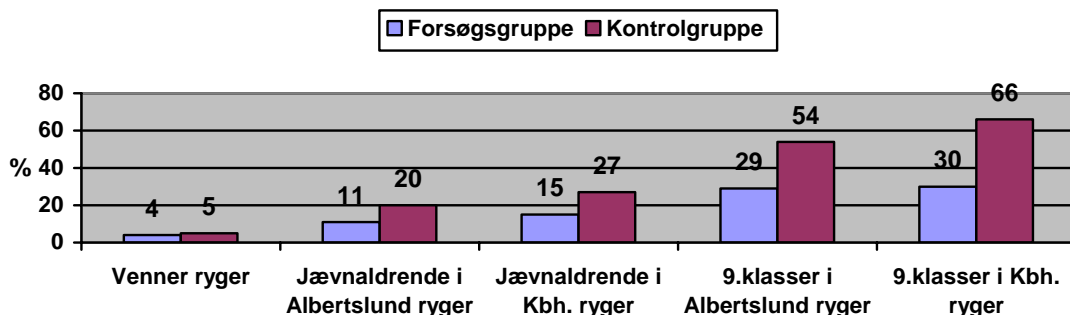
De der taler ofte med forældrene

Der er i den indledende undersøgelse ikke de store forskelle imellem forsøgs- og kontrolgruppen, i forhold til hvor ofte eleverne taler med deres forældre. Kun på 1 af 15 målepunkter, er der signifikant forskel. Det er omkring hvor mange af vennerne man tror ryger, hvor der er en større andel i kontrolgruppen der tror at deres venner ryger, end i forsøgsgruppen.

I kontrolgruppen er der fra 1. til 2. dataindsamling, sket en lille stigning på 14 af de 15 områder, der dækker forestillingerne om andres adfærd. Dog er stigningen for lille til at være signifikant. På et område, om venners rygning, er der sket et ikke signifikant fald. I forsøgsgruppen er der derimod sket et signifikant fald på 11 af de 15 målte områder der dækker forestillingerne om andres adfærd.

Sammenligner man, som i figur 21, svarene i den opfølgende undersøgelse er der nu en statistisk signifikant forskel i gruppernes svar på 12 af de 15 områder der måler forestillingerne om andres risikoadfærd, mod kun 1 område i den indledende undersøgelse.

Figur 21: Forestillinger om andres adfærd blandt de der taler ofte med deres forældre, 2.dataindsamling

Signifikans:

2.søjlepar fra venstre: $t = -2,180$, $p = <0,05^*$

3.søjlepar fra venstre: $t = -1,893$, $p = 0,062$

4.søjlepar fra venstre: $t = -3,284$, $p = <0,01^{**}$

5.søjlepar fra venstre: $t = -4,626$, $p = <0,001^{***}$

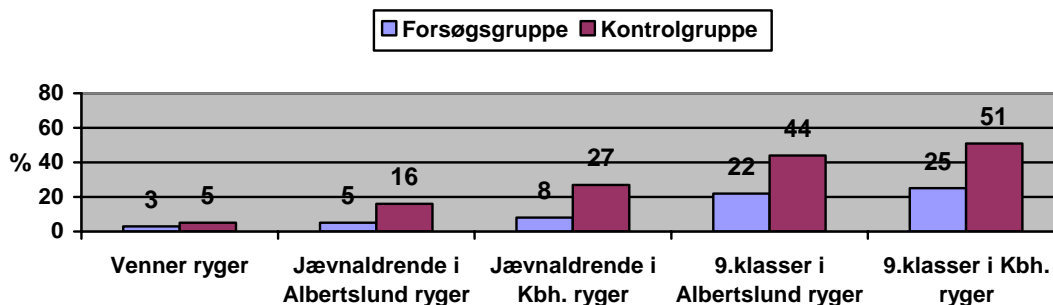
De der taler sjældent eller aldrig med deres forældre

En sammenligning af svarene i kontrol- og forsøgsgrupperne i den indledende undersøgelse, afslører at der ingen nævneværdige forskelle er på de to grupper.

Derimod er der signifikant forskel på 10 af de 15 målepunkter for forestillinger om andre i den opfølgende sammenligning af de to grupper.

Det må altså ud fra en samlet vurdering af resultaterne i de to grupper, konkluderes at det ikke synes at have nogen væsentlig indflydelse på elevernes sociale overdrivelser, om de taler meget eller lidt med deres forældre. Der er en markant effekt af undervisningen i begge grupper. Der er dog en lille forskel, idet der i den opfølgende undersøgelse er signifikant forskel på 2 flere af de målte områder, blandt de der taler ofte med deres forældre. Man kan altså tale om en marginalt bedre effekt i denne gruppe.

Figur 22: Forestillinger om andres adfærd blandt de der sjældent eller aldrig taler med deres forældre, 2.dataindsamling

Signifikans:

2.søjlepar fra venstre: $t = -4,361$, $p = <0,001***$

3.søjlepar fra venstre: $t = -4,251$, $p = <0,001***$

4.søjlepar fra venstre: $t = -3,212$, $p = <0,01**$

5.søjlepar fra venstre: $t = -3,339$, $p = <0,01***$

Hermed afsluttes gennemgangen af det statistiske materiale. Det vil nu blive forsøgt at samle op på resultaterne, samt konkludere om i hvilken grad forsøget overordnet set har været effektfuldt.

Konklusion og perspektivering

Helt overordnet viser undersøgelsen, at undervisningen, samlet set, har en dæmpende effekt i forhold til den undersøgte forsøgsgruppes forestillinger om andres risikoadfærd. De sociale overdrivelser er for forsøgsgruppens vedkommende, blevet signifikant mindre efter at de har modtaget undervisningen, målt ca. 6 uger efter at undervisningen fandt sted. Dette gør sig gældende hvad angår både forestillingerne om andres rygning, andres alkoholadfærd samt om hvorvidt andre har prøvet at ryge hash.

Undersøgelsen viser også, at effekten er rimeligt ens for drenge og pigerne, og at undervisningen for begge køns vedkommende medfører en signifikant dæmpning af deres sociale overdrivelser.

Også set i forhold til elevernes selvopfattede popularitet er der markante ændringer. Resultaterne viser ikke et egentydigt billede af, hvilken gruppe undervisningen har haft den største effekt på, men den viser at der er en tydelig effekt i forhold til alle tre grupper.

Hvad angår hvad man tror om ens venner og hvad man tror om 9.klasserne i kommunen, er den største effekt at finde, blandt de der opfatter sig som de mindst populære. Mens effekten på de resterende tre områder, generelt synes at være på samme niveau for de tre grupper. Fælles for de tre grupper er, at effekten for de fleste målte variables vedkommende, er statistisk signifikant.

Der synes ikke at være forskel i effekten af undervisningen, set i forhold til hvor meget man taler med sine forældre. Effekten synes at være nogenlunde lige stor både blandt de der sjældent taler med deres forældre og blandt de der ofte taler med deres forældre. Dette understøtter teorien om, at det er blandt ens umiddelbare venskabskreds, at ens holdninger til verden formes. Det er formegentligt også her man bekræfter hinandens overdrevne forestillinger om andres adfærd.

Man har et godt billede af om ens venner ryger, drikker eller har prøvet at ryge hash. Men man har et mindre godt billede af hvor meget ens jævnaldrende som man ikke kender gør det. Og billedet af andres adfærd bliver ringere og ringere, jo længere væk man bevæger sig fra elevernes egen umiddelbare sfære. Således er de største sociale overdrivelser at finde, omkring hvad man forestiller sig om 9.klassernes risikoadfærd. Her er der tale om en decideret flertalsmisforståelse. Altså at man tror at flertallet gør det, selvom der i virkeligheden er tale om en mindretalsadfærd.

Virkelighedsbillede

Det at elever i 5.klasse har et så overdrevent billede af andres adfærd gør, at de føler sig bagud i forhold til deres jævnaldrende. Det fordrejede virkelighedsbillede skubber til deres forestilling om hvilken risikoadfærd man som elev i 5.klasse bør have, for at være foran de andre. Og det at være populær forbindes ofte af eleverne med udøvelse af risikoadfærd. Eller i hvert tilfælde, at man signalerer, at man udøver risikoadfærden.

For børn og unge, drejer meget sig om signaladfærd. Man signalerer noget med det tøj man går i, med den musik man hører og med de holdninger man har. Hvis fx man selv opfatter at der er status i at ryge, vil man være mere tilbøjelig til at begynde at ryge, end hvis man opfatter at der ingen status er i det. På denne måde føler nogle børn og unge, at de skal leve op til en hvis adfærd, hvis de ønsker at deres jævnaldrende skal synes de er populære. Dette er en social overdrivelse der ligger i den enkelte, og som bliver forstærket af samværet med andre, der ligeledes tror, at andre forventer en hvis adfærd af dem. På

denne måde, kan man sige, at børn og unge holder hinanden fast i en adfærd, som få af dem har eller ønsker at have. (Balvig, Holmberg og Sørensen, 2005, s.51-53)

Man kan sige at vi generelt handler, taler og tier, som vi tror andre forventer det af os. (www.socialpejling.dk)

Dette gør uheldigvis, at vores virkelighedsbillede bliver forstyrret, da det ofte ikke hænger sammen med den egentlige mængde af risikoadfærd.

Dette gør sig gældende blandt elever i skolen men det gør sig også gældende blandt voksne mennesker. Som det fremgår af besvarelserne omkring risikoadfærd, foretaget på DUK hold 2, i september 2007 (bilag 3), er der en række sociale overdrivelser og underdrivelser også blandt voksne. Og det oven i købet på områder som de fleste måtte formodes at vide en del om. Det understøtter blot, at vi, når vi skal tage stilling til hvad vi tror om andre, opfanger en række signaler fra vores medmennesker, som vi så omsætter til stillingtagen. Og hvis vi som voksne, med den erfaring vi besidder, har svært ved at opfange andres signaler korrekt, så er det endog endnu mere svært for børn og unge mennesker.

Undervisningens gode effekt får sandsynligvis en række positive sidegevinster. Ud over at den egentlige risikoadfærd formegentligt vil blive dæmpet, vil det også have en anden sidegevinst. Elevernes opfattelse i forhold til andres risikoadfærd, bliver mere realistisk. Dette betyder formegentligt, at de oplever et mindsket pres indefra til at "performe", overfor kammeraterne. Eftersom de ikke længere føler, at de er bagud i forhold alle andre, vil de formegentligt i mindre grad selv indgå i risikoadfærd, som følge af både indre og ydre pres.

Der er også en sikkerhed i at tilhøre flertallet. Dette er noget mange søger at tilhøre, bevidst eller ubevidst. Og når man så, som 5.klasses elev bliver bekræftet i, at man tilhører det absolutte flertal når man ikke ryger, drikker eller har prøvet hash, vil man formegentligt være mindre tilbøjelig til, at ønske at eksperimentere med disse ting. Dermed får man også bremset elevernes faktiske risikoadfærd, både hvad angår de ovennævnte ting, men formegentligt også hvad angår andre typer af risikoadfærd såsom kriminalitet, jf. resultaterne i Ringstedforsøget.

Det kunne tænkes at man kunne bruge de positive erfaringer fra dette forsøg (og fra Ringstedforsøget) på andre områder. Man kunne lave tilsvarende undervisningsforløb i

alle klasser. På denne måde vil man få forstærket gentagelseeffekten, der er med til at eleverne husker temaet "sociale overdrivelser" samt hvad det indebærer, også på længere sigt. Man vil på denne måde også kunne komme omkring elevernes sociale overdrivelser på flere områder, såsom vedr. narkotika- og alkoholkultur i overgangen til ungdomsuddannelserne.

Den normative tilgang til forebyggelse kan også bruges i forhold til forældrene til eleverne, og i forhold til voksne i almindelighed. De har formegentligt også en række sociale over- og underdrivelser, der medvirker til, at også de handler imod deres egen intuition. Og da en stor del af den samlede kriminalitet begås af voksne mennesker, kan det tænkes, at det kunne sænke kriminalitetsniveauet, hvis voksne deltog i normpåvirkende undervisning. Temaer i forhold til voksne kunne være synet på sort arbejde, forhold til trafikregler mm.

Litteraturliste

Balvig, Flemming: "RisikoUngdom", Det kriminalpræventive råd, 2000

Balvig, Flemming, Holmberg, Lars og Sørensen, Ane Stina, "Ringstedforsøget", Jurist- og Økonomforbundets forlag, 2005

Balvig, Flemming, "Den Ungdom", Det kriminalpræventive råd, 2006

Balvig, Flemming, "Herningundersøgelsen", Ny Herning Kommune/Københavns Universitet, 2006

Rheinländer, T. og Nielsen, GA. "Unge livsstil og dagligdag 2006", Kræftens Bekæmpelse og Sundhedsstyrelsen 2007

Undersøgelse af 11-15 åriges livsstil og sundhedsvaner 1997-2006, Sundhedsstyrelsen 2008

Kyvsgaard, Britta, "Hvad virker, hvad virker ikke", Jurist- og Økonomforbundets forlag, 2006

Bilag 1

Tidsskema for afsluttende opgave på Kriminologi

Emne: Effektevaluering af ”Jeg er sej, når jeg siger nej”

Observationer af undervisningen: 29/10-11/11

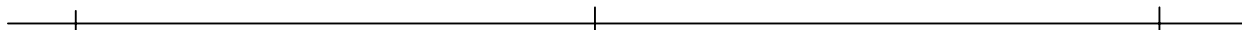
Interview undervisere: November 08

Forsøgsklasser (9 klasser, Herstedøster-, Herstedvester- og Vridsløselille skole)

1/10: Forundersøgelse

29/10-11/11: Undervisningen gennemføres

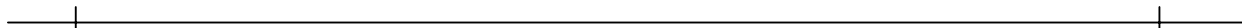
15/12: Efterundersøgelse

Kontrolklasser (4 klasser, Hyldagerskolen og Egelundskolen)

1/10: Forundersøgelse

17/11: Efterundersøgelse

Bilag 2 (spørgeskema)

Spørgsmål til evaluering af temadagen "Jeg er sej, når jeg siger nej"

(Der er 23 spørgsmål)

1	Hvad er dit køn? (sæt kryds)
	Dreng
	Pige

2	Hvilken skole går du på (sæt kryds)
	Hyldagerskolen
	Vridsløselille skole
	Herstedøster skole
	Herstedvester skole
	Egelundskolen

3	Hvilken klasse går du i?
	Svar:

Cigaretter (sæt kryds)

4	Hvor mange af dine venner tror du ryger cigaretter?
	Ingen/næsten ingen
	Nogle stykker
	Omkring halvdelen
	Hovedparten
	Alle/næsten alle

5	Hvor mange af dine jævnaldrene i Albertslund tror du ryger cigaretter?
	Ingen/næsten ingen
	Nogle stykker
	Omkring halvdelen
	Hovedparten
	Alle/næsten alle

6	Hvor mange af dine jævnaldrene i København tror du ryger cigaretter?
	Ingen/næsten ingen
	Nogle stykker
	Omkring halvdelen
	Hovedparten
	Alle/næsten alle

7	Hvor mange af 9. klasserne i Albertslund tror du ryger cigaretter?
	Ingen/næsten ingen
	Nogle stykker
	Omkring halvdelen
	Hovedparten
	Alle/næsten alle

8	Hvor mange af 9. klasserne i København tror du ryger cigaretter?
	Ingen/næsten ingen

	Nogle stykker
	Omkring halvdelen
	Hovedparten
	Alle/næsten alle

9	Hvor ofte ryger du cigaretter?
	Jeg har aldrig røget cigaretter
	Jeg har kun prøvet det en gang
	Jeg har prøvet det et par gange
	Jeg ryger 1-5 cigaretter om dagen
	Jeg ryger mere en 5 cigaretter om dagen

Alkohol (sæt kryds)

10	Hvor mange af dine venner tror du drikker sig fulde mindst en gang om måneden?
	Ingen/næsten ingen
	Nogle stykker
	Omkring halvdelen
	Hovedparten
	Alle/næsten alle

11	Hvor mange af dine jævnaldrene i Albertslund tror du drikker sig fulde mindst en gang om måneden?
	Ingen/næsten ingen
	Nogle stykker
	Omkring halvdelen
	Hovedparten
	Alle/næsten alle

12	Hvor mange af dine jævnaldrene i København tror du drikker sig fulde mindst en gang om måneden?
	Ingen/næsten ingen
	Nogle stykker
	Omkring halvdelen
	Hovedparten
	Alle/næsten alle

13	Hvor mange af 9. klasserne i Albertslund tror du drikker sig fulde mindst en gang om måneden?
	Ingen/næsten ingen
	Nogle stykker
	Omkring halvdelen
	Hovedparten
	Alle/næsten alle

14	Hvor mange af 9. klasserne i København tror du drikker sig fulde mindst en gang om måneden?
	Ingen/næsten ingen
	Nogle stykker
	Omkring halvdelen
	Hovedparten
	Alle/næsten alle

15	Hvor ofte drikker du dig fuld? (sæt kun et kryds)
	Jeg har aldrig drukket alkohol
	Jeg har kun prøvet at drikke alkohol en gang
	Jeg har prøvet at drikke alkohol et par gange
	Jeg drikker mig fuld mindst 1 gang om måneden

Hash (sæt kryds)

16	Hvor mange af dine venner tror du har prøvet at ryge hash?
	Ingen/næsten ingen
	Nogle stykker
	Omkring halvdelen
	Hovedparten
	Alle/næsten alle

17	Hvor mange af dine jævnaldrene i Albertslund tror du har prøvet at ryge hash?
	Ingen/næsten ingen
	Nogle stykker
	Omkring halvdelen
	Hovedparten
	Alle/næsten alle

18	Hvor mange af dine jævnaldrene i København tror du har prøvet at ryge hash?
	Ingen/næsten ingen
	Nogle stykker
	Omkring halvdelen
	Hovedparten
	Alle/næsten alle

19	Hvor mange af 9. klasserne i Albertslund tror du har prøvet at ryge hash?
	Ingen/næsten ingen
	Nogle stykker
	Omkring halvdelen
	Hovedparten
	Alle/næsten alle

20	Hvor mange af 9. klasserne i København tror du har prøvet at ryge hash?
	Ingen/næsten ingen
	Nogle stykker
	Omkring halvdelen
	Hovedparten
	Alle/næsten alle

21	Har du prøvet at ryge hash?
	Jeg har aldrig røget hash
	Jeg har kun prøvet at ryge hash en gang
	Jeg har prøvet at ryge hash et par gange
	Jeg ryger hash hver måned

Andre spørgsmål

22	Hvilken gruppe vil du sige at du tilhører?
	Den mest populære tredjedel
	Den mellemste tredjedel
	Den mindst populære tredjedel

23	Hvor ofte taler dine forældre med dig om dit liv og/eller dine problemer?
	Ofte
	Nogen gange
	Sjældent
	Aldrig

Bilag 3: Besvarelser af spørgsmål vedrørende antagelser og faktiske tal for forskellige typer af adfærd – DUK hold 2, 1/9 2007

Spørgsmål	Holdets antagelser (gennemsnit)	Faktisk procent på holdet
Procent som har læst alt materiale forud	63	48
Procent nervøse for at kunne følge med?	48	44
Procent tilfredse med ny rygelov	59	64
Procent, som har dyrket sex seneste uge	60	64
Procent der har drukket mere end 5 genstande på én gang seneste måned	66	48
Procent, der synes, de vejer mere end de burde	44	44
Procent som har prøvet at ryge hash	58	72
Procent som bevidst har snydt i skat	45	40
Procent som bevidst har overtrådt hastighedsgrænser seneste år	91	92
Procent, som har fået fartbøde seneste år	30	20
Procent, som har kørt promille- eller spirituskørsel	37	68
Procent, som bevidst har overtrådt straffeloven	45	80

Bilag 4: Forsøgs- og kontrolgruppernes sammenligning, 1.dataindsamling

Independent Samples Test

		t-test for Equality of Means		
		t	df	Sig. (2-tailed)
Køn	Equal variances assumed	1,491	276	,137
	Equal variances not assumed	1,495	104,024	,138
Skole	Equal variances assumed	1,204	276	,230
	Equal variances not assumed	,770	67,904	,444
klasse	Equal variances assumed	9,097	237	,000
	Equal variances not assumed	14,945	207,043	,000
Hvor mange af dine venner tror du ryger cigaretter?	Equal variances assumed	,382	274	,703
	Equal variances not assumed	,650	262,077	,516
Hvor mange af dine jævnaldrene i Albertslund tror du ryger cigaretter?	Equal variances assumed	-,139	275	,890
	Equal variances not assumed	-,129	93,693	,898
Hvor mange af jævnaldrene i København tror du ryger cigaretter?	Equal variances assumed	,261	274	,794
	Equal variances not assumed	,240	92,469	,811
Hvor mange af 9.klasserne i Albertslund tror du ryger cigaretter?	Equal variances assumed	1,869	272	,063
	Equal variances not assumed	2,289	145,148	,024
Hvor mange af 9.klasserne i København tror du ryger cigaretter?	Equal variances assumed	1,417	275	,158
	Equal variances not assumed	1,653	137,228	,101
Hvor ofte ryger du cigaretter?	Equal variances assumed	-2,861	276	,005
	Equal variances not assumed	-2,334	81,024	,022
Hvor mange af dine venner tror du drikker sig fulde mindst en gang om måneden?	Equal variances assumed	-2,178	268	,030
	Equal variances not assumed	-1,842	79,683	,069

Hvor mange af dine jævnaldrene i Albertslund tror du drikker sig fulde mindst en gang om måneden?	Equal variances assumed	-,108	266	,914
	Equal variances not assumed	-,111	100,919	,912
Hvor mange af dine jævnaldrene i København tror du drikker sig fulde mindst en gang om måneden?	Equal variances assumed	1,113	266	,267
	Equal variances not assumed	1,161	102,007	,248
Hvor mange af 9.klasserne i Albertslund tror du drikker sig fulde mindst en gang om måneden?	Equal variances assumed	,331	268	,741
	Equal variances not assumed	,318	92,136	,751
Hvor mange af 9.klasserne i København tror du drikker sig fulde mindst en gang om måneden?	Equal variances assumed	,307	268	,759
	Equal variances not assumed	,291	90,680	,772
Hvor ofte drikker du dig fuld?	Equal variances assumed	-,698	264	,486
	Equal variances not assumed	-,723	101,242	,471
Hvor mange af dine venner tror du har prøvet at ryge hash?	Equal variances assumed	,133	268	,894
	Equal variances not assumed	,175	170,750	,861
Hvor mange af dine jævnaldrene i Albertslund tror du har prøvet at ryge hash?	Equal variances assumed	-,769	274	,443
	Equal variances not assumed	-,722	95,116	,472
Hvor mange af dine jævnaldrene i København tror du har prøvet at ryge hash?	Equal variances assumed	,027	275	,978
	Equal variances not assumed	,034	153,752	,973
Hvor mange af 9.klasserne i Albertslund tror du har prøvet at ryge hash?	Equal variances assumed	,815	274	,416
	Equal variances not assumed	,757	93,822	,451
Hvor mange af	Equal variances assumed	,662	273	,508

	Equal variances not assumed	,659	103,504	,511
Har du prøvet at ryge hash?	Equal variances assumed	,482	271	,630
	Equal variances not assumed	,870	220,178	,385
Hvilken gruppe vil du sige at du tilhører?	Equal variances assumed	-1,690	268	,092
	Equal variances not assumed	-1,993	143,781	,048
Hvor ofte taler dine forældre med dig om dit liv og/eller dine problemer?	Equal variances assumed	,301	275	,764
	Equal variances not assumed	,425	219,774	,671

Bilag 5: Forsøgs- og kontrolgruppernes sammenligning, 2.dataindsamling

		Independent Samples Test		
		t-test for Equality of Means		
		t	df	Sig. (2-tailed)
Hvor mange af dine venner tror du ryger cigaretter?	Equal variances assumed	-3,333	273	,001
	Equal variances not assumed	-2,589	86,355	,011
Hvor mange af dine jævnaldrene i Albertslund tror du ryger cigaretter?	Equal variances assumed	-5,530	273	,000
	Equal variances not assumed	-5,069	105,893	,000
Hvor mange af dine jævnaldrene i København tror du ryger cigaretter?	Equal variances assumed	-5,555	273	,000
	Equal variances not assumed	-4,899	100,276	,000
Hvor mange af 9.klasserne i Albertslund tror du ryger cigaretter?	Equal variances assumed	-5,577	273	,000
	Equal variances not assumed	-4,711	94,832	,000
Hvor mange af 9.klasserne i København tror du ryger cigaretter?	Equal variances assumed	-7,467	273	,000
	Equal variances not assumed	-6,454	97,639	,000
Hvor ofte ryger du cigaretter?	Equal variances assumed	-2,872	273	,004
	Equal variances not assumed	-2,438	95,458	,017
Hvor mange af dine venner tror du drikker sig fulde mindst en gang om måneden?	Equal variances assumed	-4,764	270	,000
	Equal variances not assumed	-3,289	75,790	,002
Hvor mange af dine jævnaldrene i Albertslund tror du drikker sig fulde mindst en gang om måneden?	Equal variances assumed	-3,647	270	,000
	Equal variances not assumed	-3,020	89,832	,003
Hvor mange af dine jævnaldrene i København tror du drikker sig fulde mindst en gang om måneden?	Equal variances assumed	-3,652	270	,000
	Equal variances not assumed	-3,137	93,826	,002
Hvor mange af	Equal variances assumed	-4,146	270	,000

	Equal variances not assumed	-3,292	85,806	,001
Hvor mange af 9.klasserne i København tror du drikker sig fulde mindst en gang om måneden?	Equal variances assumed	-5,642	270	,000
	Equal variances not assumed	-4,617	88,631	,000
Hvor ofte drikker du dig fuld?	Equal variances assumed	-2,347	270	,020
	Equal variances not assumed	-2,169	103,558	,032
Hvor mange af dine venner tror du har prøvet at ryge hash?	Equal variances assumed	-3,574	267	,000
	Equal variances not assumed	-2,463	75,533	,016
Hvor mange af dine jævnaldrene i Albertslund tror du har prøvet at ryge hash?	Equal variances assumed	-2,923	267	,004
	Equal variances not assumed	-2,429	90,259	,017
Hvor mange af dine jævnaldrene i København tror du har prøvet at ryge hash?	Equal variances assumed	-4,163	267	,000
	Equal variances not assumed	-3,309	85,917	,001
Hvor mange af 9.klasserne i Albertslund tror du har prøvet at ryge hash?	Equal variances assumed	-3,683	267	,000
	Equal variances not assumed	-2,907	85,278	,005
Hvor mange af 9.klasserne i København tror du har prøvet at ryge hash?	Equal variances assumed	-5,576	267	,000
	Equal variances not assumed	-4,840	95,264	,000
Har du prøvet at ryge hash?	Equal variances assumed	-,282	267	,778
	Equal variances not assumed	-,272	110,993	,786
Hvilken gruppe vil du sige at du tilhører?	Equal variances assumed	-1,660	265	,098
	Equal variances not assumed	-1,603	109,331	,112
	Equal variances not assumed	,046	109,156	,964